

LIGE MULIGHEDER – STØTTE TIL UDSATTE BØRN OG UNGE

EVALUERINGSRAPPORT 1: BESKRIVELSE AF IGANGSATTE
FORSØGSPROJEKTER

11:18

TURF BÖCKER JAKOBSEN
ANDERS POSSELT LANGHEDE
KRESTA SØRENSEN

11:18

LIGE MULIGHEDER – STØTTE TIL UDSATTE BØRN OG UNGE

EVALUERINGSRAPPORT 1: BESKRIVELSE AF IGANGSATTE
FORSØGSPROJEKTER

TURF BÖCKER JAKOBSEN
ANDERS POSSELT LANGHEDE
KRESTA SØRENSEN

KØBENHAVN 2011
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

LIGE MULIGHEDER - STØTTE TIL UDSATTE BØRN OG UNGE.
EVALUERINGSRAPPORT 1: BESKRIVELSE AF IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER
Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk
Afdelingen for børn og familie

Undersøgelsens følgegruppe:
Mette Ejrnæs, Københavns Universitet & SFI – Det Nationale Forskningscenter for
Velfærd
Thomas Gable, Dansk Socialrådgiverforening
Thomas Haldbø Hansen, Servicestyrelsen
Mette Nordstrand, TABUKA
Julie Trøjborg, Socialministeriet

ISSN: 1396-1810
ISBN: 978-87-7119-016-8

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Hedda Bank
Netpublikation

© 2011 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.
Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's
publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	INDLEDNING	13
	Baggrunden for 'Lige Muligheder'	14
	Rapportens formål	15
	Indikatorer på projektniveau	17
	Rapportens datagrundlag	18
	Rapportens indhold	19
2	EFTERVÆRN TIL TIDLIGERE ANBRAGTE UNGE	21
	Baggrund for initiativet	21
	De igangsatte forsøgsprojekter	23
	Fællestræk og variationer	27
	Faglige indikatorer	32

3	24-TIMERS KONTAKTORDNINGER FOR UNGE	35
	Baggrund for initiativet	35
	De igangsatte forsøgsprojekter	36
	Fællestræk og variationer	37
	Faglige indikatorer	41
4	NETVÆRK OG SAMTALEGRUPPER FOR SÅRBARE BØRN OG UNGE	43
	Baggrund for initiativet	43
	De igangsatte forsøgsprojekter	44
	Fællestræk og variationer	47
	Faglige indikatorer	51
5	SOCIALE VICEVÆRTER I UNGDOMSBOLIGER	53
	Baggrund for initiativet	53
	De igangsatte forsøgsprojekter	54
	Fællestræk og variationer	55
	Faglige indikatorer	60
6	AMBULANTE TILBUD TIL UNGE, ENLIGE OG SÅRBARE MØDRE	63
	Baggrund for initiativet	63
	De igangsatte forsøgsprojekter	64
	Fællestræk og variationer	65
	Faglige indikatorer	75
7	DET VIDERE PROJEKTFORLØB	77
	LITTERATUR	81

FORORD

Denne udgivelse er den første afrapportering i forbindelse med evalueringen af handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'. Evalueringen udføres for Servicestyrelsen og vedrører i sin helhed 'Evaluering, effektmåling og samfundsøkonomisk analyse af initiativer vedrørende udsatte børn og unge under Lige Muligheder'. Evalueringsarbejdet foretages af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og med COWI A/S som underleverandør.

Hensigten med denne første delundersøgelse er at beskrive de forsøgsprojekter, som er omfattet af evalueringen. Det drejer sig om 40 projekter inden for fem forskellige initiativer, der alle har indsatsen over for udsatte børn og unge som omdrejningspunkt. Initiativerne er: 'Efterværn til tidligere anbragte unge', '24-timers kontaktordninger for unge', 'Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge', 'Sociale viceværter i ungdomsboliger' samt 'Kollegier og ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre'. Rapporten beskriver projekterne under de fem initiativer ved projektstart, og den tjener først og fremmest som et fundament for den videre evalueringsproces.

Vi vil gerne takke projektledere og andre nøglepersoner på forsøgsprojekterne for deres bidrag til evalueringen. Desuden en tak til adjunkt, ph.d. Cathrine Mattsson, professionshøjskolen METROPOL, der har fungeret som ekstern referee på rapporten.

Rapporten er udarbejdet af seniorforsker Turf Böcker Jakobsen, videnskabelig assistent Anders Posselt Langhede og videnskabelig assistent Kresta Sørensen. De to sidstnævnte har stået for hovedparten af dataindsamlingen og beskrivelserne af projekterne, men med bistand fra studentermedhjælperne Anne-Mette Bender og Louise Vang Jensen i undersøgelsens tidlige faser. Projektledelsen af den samlede evaluering er i perioden blevet varetaget af seniorforsker Stéphanie Vincent Lyk-Jensen og seniorforsker Turf Böcker Jakobsen.

København, maj 2011

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUMÉ

Denne rapport beskriver en række forsøgsprojekter, som er igangsat i forbindelse med handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'. Formålet med programmet er, at børn og unge, som er udsatte eller i risiko for at blive udsatte, bliver styrket til at kunne udnytte samfundets muligheder på lige fod med andre og til at skabe sig en god tilværelse med ansvar for eget liv.

'Lige Muligheder' er en del af regeringens langsigtede strategi mod negativ social arv. Programmet lægger vægt på udviklingen og styrkelsen af den enkeltes personlige ressourcer. Ved satspuljeforhandlingerne i 2007 blev 'Lige Muligheder' udmøntet i en samlet bevilling på 630 mio. kr., fordelt på i alt 16 initiativer inden for fire indsatsområder: tidlig indsats, unges sociale problemer (med fokus på skolegang og uddannelse), udsatte børn og unges netværk samt styrkelse af indsatsen over for forældre. Fem af de 16 initiativer danner rammen om en fælles evaluering, som gennemføres for Servicestyrelsen af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og med COWI A/S som underleverandør. Denne rapport er første led i evalueringen.

De i alt 40 forsøgsprojekter, som rapporten beskriver, er igangsat i 2009-2010 og løber frem til 2012-13. Projekterne falder inden for følgende fem initiativer:

- Efterværn til tidligere anbragte unge (10 projekter)

- 24-timers kontaktordning for unge (7 projekter)
- Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge (13 projekter)
- Sociale viceværter i ungdomsboliger (6 projekter)
- Kollegier og ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre (4 projekter).

Rapporten afdækker en række centrale forhold vedrørende forsøgsprojekternes virksomhed, herunder:

- Formål, målsætninger og forventede resultater
- Aktiviteter og arbejdsmetoder
- Målgruppe og brugergruppe
- Bemanning, ledelse og samarbejdspartnere
- Tidsplan, økonomi og forankring af projektet.

Formålet med beskrivelserne er at give et overblik over de igangsatte forsøgsprojekter inden for de fem initiativer. Rapporten er således et grundlag for den videre evaluering, som omfatter en løbende evaluering, en effektevaluering samt en samfundsøkonomisk analyse.

I forhold til *den løbende evaluering* er det væsentligt at etablere en 'baseline', der angiver status for projekternes udformning ved projektstart, og som kan danne grundlag for at vurdere senere ændringer i projektvirksomheden.

I forhold til *effektevalueringen* er det væsentlige at beskrive forskelle og ligheder mellem projekterne, ikke mindst i forhold til valg af målgrupper og aktiviteter inden for det enkelte initiativ.

I forhold til *den samfundsøkonomiske analyse* er det væsentligt at beskrive den organisatoriske og økonomiske sammenhæng, som de sociale indsatser udspiller sig inden for.

Det skal understreges, at hensigten med rapporten har været at skabe en 'baseline' for forsøgsprojekterne, og at beskrivelserne derfor tegner et billede af projekterne i deres etableringsfase. Det betyder, at rapporten ikke giver et øjebliksbillede af aktiviteterne under de fem initiativer. Statustidspunktet for tre af initiativerne er november 2009, det gælder 'Efterværn til tidligere anbragte unge', '24-timers kontaktordninger for unge' samt 'Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge'. For de to sidste initiativer – 'Sociale viceværter i ungdomsboliger' og 'Kollegier og ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre' – er

statustidspunktet oktober 2010, da projekterne under disse initiativer er kommet i gang væsentligt senere.

Rapporten er udarbejdet på grundlag af flere datakilder. For det første har vi taget afsæt i de projektbeskrivelser, som de deltagende kommuner og organisationer har indsendt til Servicestyrelsen i forbindelse med deres ansøgning om projektmidler. Desuden har vi gennemført telefoninterview med alle projektledere. Endelig indgår der andre relevante data om projekterne, fx forskelligt skriftligt materiale samt viden om konkrete lokale forhold, som er indhentet via den løbende dialog med projekterne.

INDLEDNING

I forbindelse med forhandlingerne om satspuljen for 2008-2011 blev der i 2007 afsat midler til handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'. En del af satspuljemidlerne blev fordelt til fem initiativer, der alle vedrører udsatte børn og unge. Det drejer sig om:

- Efterværn til tidligere anbragte unge
- 24-timers kontaktordning for unge
- Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge
- Sociale viceværter i ungdomsboliger
- Kollegier og ambulante tilbud for unge enlige og sårbare mødre.

Inden for disse fem initiativer er der i perioden forår 2009-efterår 2010 igangsat en række forsøgsprojekter, som løber frem til 2012/2013. Forsøgsprojekterne er genstand for en samlet evaluering, som gennemføres for Servicestyrelsen af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og med COWI A/S som underleverandør. Denne rapport udgør første led i evalueringen og har primært til formål at beskrive de fem initiativer og de igangsatte forsøgsprojekter. Evalueringsarbejdet omfatter derudover en *effektevaluering* af indsatserne i de fem initiativer, som både består af kvantitative effektmålinger og kvalitative effektvurderinger. Desuden foretages en *løbende evaluering*, som gør status over projekternes fremdrift i

form af årlige afrapporteringer. Endelig skal evalueringen munde ud i en afsluttende *samfundsøkonomisk analyse*.

BAGGRUNDEN FOR 'LIGE MULIGHEDER'

Handlingsprogrammet 'Lige Muligheder' udspringer af regeringens langsigtede strategi mod negativ social arv. Regeringen peger på, at der i Danmark, selv om landet udgør et af de bedst fungerende velfærdssamfund i verden, er grupper, som falder uden for uddannelsessystemet, arbejdsmarkedet og civilsamfundets fællesskaber (Regeringen, 2007, s. 3). Det fremhæves, at dette i mindre grad end tidligere skyldes økonomisk ulighed, og at forskelle i livschancer har at gøre med sociale og kulturelle forudsætninger. Regeringen nævner forskellige årsager til, at børn ikke altid har forudsætningerne for at skabe sig et godt liv, herunder at børnenes forældre ikke har ydet en tilstrækkelig støtte på grund af problemer med misbrug eller psykisk sygdom, eller at de ikke under deres egen opvækst har lært at påtage sig forælderrollen (Regeringen, 2006, s. 3). Fælles for problemstillingerne omkring negativ social arv er, at forskellene i livschancer i vidt omfang skyldes, at "mangel på personlige ressourcer og social kapital videreføres fra forældre til børn" (Regeringen, 2007, s. 3).

Netop styrkelsen af *personlige ressourcer* er et kernebegreb i Regeringens overordnede strategi mod negativ social arv:

Personlige ressourcer er afgørende for et godt liv. De er i stigende grad afgørende for at kunne klare sig i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet og i det hele taget deltage aktivt i samfundslivet. En indsats for at skabe lige muligheder må derfor tage udgangspunkt i at styrke den enkeltes personlige ressourcer. Målet [med Lige Muligheder] er at styrke de personlige ressourcer hos børn og unge, der er udsatte eller er i risiko for at blive udsatte, samt deres forældre, så de bliver i stand til at udnytte samfundets muligheder og skabe sig en god tilværelse med ansvar for deres eget liv (Regeringen 2007, s. 3).

Regeringens udspil blev ved satspuljeforhandlingerne i 2007 udmøntet i handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'. Programmet opstiller fire centrale indsatsområder, nemlig:

- Tidlig indsats
- Unges sociale problemer (med fokus på skolegang og uddannelse)
- Udsatte børn og unges netværk
- Styrkelse af indsatsen over for forældrene.

På disse fire områder indgik satspuljepartierne aftale om at igangsætte i alt 16 initiativer inden for en samlet beløbsramme på 630 mio. kr. (jf. Aftale om satspuljen på det sociale område for 2008-2011). Det er som nævnt fem af initiativerne, der danner grundlag for den fælles evaluering, som denne rapport er del af. Fire af disse fem initiativer er blevet udmeldt som ansøgningspuljer, hvorfra bl.a. kommuner, regioner, frivillige organisationer og ungdomsboliginstitutioner har kunnet søge om tilskud til etablering af forsøgsprojekter. Dette gælder for initiativerne 'Efterværn til tidligere anbragte unge', 'Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge', 'Sociale viceværter i ungdomsboliger' samt 'Kollegier og ambulante tilbud til unge enlige og sårbare mødre'. Initiativet vedrørende 24-timers kontaktordning for unge er etableret som forsøgsprojekt blandt udvalgte kommuner. Det er Servicestyrelsen, der har stået for udvælgelsen af de deltagende forsøgsprojekter, og styrelsen er ligeledes opdragsgiver for den samlede evaluering.

RAPPORTENS FORMÅL

Det primære formål med denne rapport er at danne grundlag for den videre evaluering ved at beskrive de fem initiativer og de tilknyttede forsøgsprojekter ved projektstart. Evalueringen vedrører samlet set 40 forsøgsprojekter¹, som fordeler sig på de fem initiativer (se tabel 1.1).

---

¹ Servicestyrelsen har bevilget midler til i alt 40 forsøgsprojekter, men et af projekterne under initiativet Netværk og samtalegrupper valgte kort efter opstart at stoppe aktiviteterne (jf. kapitel 4).

TABEL 1.1

Antal forsøgsprojekter i evalueringen, fordelt på initiativer.

Initiativ	Antal projekter
Efterværn til tidligere anbragte unge	10
24-timers kontaktordninger for unge	7
Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge	13
Sociale viceværter i ungdomsboliger	6
Kollegier og ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre	4
I alt	40

Rapporten afdækker en række centrale forhold vedrørende forsøgsprojekterne under de enkelte initiativer, herunder:

- Formål, målsætninger og forventede resultater
- Aktiviteter og arbejdsmetoder
- Målgruppe og brugergruppe
- Bemanding, ledelse og samarbejdspartnere
- Tidsplan, økonomi og forankring af projektet.

Beskrivelserne skal bidrage med et overblik over de igangsatte indsatser, og det har derfor ikke været målet at udfolde det enkelte forsøgsprojekt i detaljer. I stedet fokuserer rapporten på at afdække ligheder og forskelle mellem projekterne inden for det enkelte initiativ. Denne type beskrivelse tjener flere formål for den videre evaluering:

- I forhold til *den løbende evaluering* er det vigtigt at etablere en 'baseline', der angiver status for projekternes udformning ved projektstart, og som kan danne grundlag for at vurdere senere ændringer i projektvirksomheden.
- I forhold til *effektevalueringen* er det beskrivelsen af ligheder og forskelle, der er væsentlig, ikke mindst i forhold til valg af målgrupper og aktiviteter inden for det enkelte initiativ. Projektbeskrivelserne er således en del af grundlaget for udviklingen af effektmålingsdesign for de enkelte initiativer, dvs. metoder til på bedst mulige måde at måle og vurdere virkningerne af indsatserne under de enkelte initiativer. Disse metodeovervejelser bliver præsenteret særskilt i en kommende rapport.
- I forhold til *den samfundsøkonomiske analyse* er det vigtigt at få indblik i den organisatoriske og økonomiske sammenhæng, som de sociale

indsatser udspiller sig inden for. Eksempelvis er det afgørende at få afdækket, i hvor høj grad forsøgsprojekterne er medfinansieret af de deltagende kommuner og andre aktører, og om visse reelle udgiftsposter (fx til projektledelse) i praksis ligger uden for forsøgsprojekternes budgetmæssige rammer.

INDIKATORER PÅ PROJEKTNIVEAU

Rapporten leverer således input til alle de øvrige dele af evalueringen. Særligt i forhold til den løbende evaluering skal vi dog nævne, at det kendskab til projekterne, som er skabt med beskrivelserne, har bidraget til at indkredse de indikatorer, som projektvirksomheden skal måles på over tid.² Indikatorerne vedrører dels *det faglige indhold* og dels *organiseringen* af projekterne.

De *faglige* indikatorer vedrører tre overordnede temaer: 1) målgrupper, 2) aktiviteter og 3) mål/målopfyldelse. De valgte indikatorer er specifikke for det enkelte initiativ og præsenteres derfor i de relevante kapitler.

De *organisatoriske* indikatorer vedrører følgende temaer: 1) bemanning og ledelse, 2) tidsplan og 3) økonomi. Disse indikatorer er fælles for alle de forsøgsprojekter, som er omfattet af 'Lige Muligheder'-evalueringen, og præsenteres derfor nedenfor.

Under tema 1) bemanning og ledelse er de vigtigste målepunkter:

- Antal fuldtidsstillinger og antal medarbejdere
- Projektmedarbejdernes og projektlederens faglige profil
- Projektstyring og forankring af projektet i den organisatoriske struktur.

Under tema 2) tidsplan er de vigtigste målepunkter:

---

² Målingerne af forsøgsprojekternes udvikling og fremdrift sker i den løbende evaluering ved, at projekterne en gang om året indtaster oplysninger i et elektronisk monitorings- og evalueringssystem (M&E-systemet). Resultaterne herfra sammenskrives af COWI A/S til årlige afrapporteringer, som dog ikke publiceres. Den første rapport forelå i december 2010.

- Hvorvidt tidsplaner overholdes
- Hvad der forårsager eventuelle tidsmæssige forskydninger/forsinkelser.

Under tema 3) økonomi er de vigtigste målepunkter:

- Det samlede ressourceforbrug i projektet
- Omfanget af 'egenbetaling' i projektet (fx kommunal medfinansiering)
- Fordelingen af ressourcer på budgetposter.

De organisatoriske indikatorer er således tværgående målepunkter i forhold til den almindelige udvikling i projektvirksomheden. De faglige indikatorer knytter sig derimod til de målgrupper og aktivitetstyper, som gør sig gældende inden for det enkelte initiativ. Det er dog værd at understrege, at både de organisatoriske og de faglige indikatorer vedrører projektniveauet i evalueringen og dermed ikke siger noget om den enkelte deltager. Viden om de børn og unge, som deltager i projekterne – herunder deres udbytte af indsatserne – indhentes særskilt i forbindelse med effektevalueringen. I denne forbindelse vil der også blive opstillet relevante indikatorer på individniveau (jf. den kommende rapport om effektevalueringdesign).

RAPPORTENS DATAGRUNDLAG

Rapporten er udarbejdet på grundlag af flere datakilder. Afsættet har været en granskning af de projektbeskrivelser, som de deltagende kommuner og organisationer har indsendt til Servicestyrelsen i forbindelse med deres ansøgning om projektmidler. Desuden er der gennemført telefoninterview med samtlige projektledere. Endelig indgår der anden relevant viden om projekterne, fx dokumenter vedrørende reviderede budgetter eller lokalt anvendte registreringsværktøjer samt oplysninger om projektvirksomheden, som er indhentet gennem den løbende dialog mellem de deltagende kommuner/organisationer og evaluatorene.

Vi skal understrege, at hensigten med rapporten har været at skabe en 'baseline' for forsøgsprojekterne, og at beskrivelserne derfor er foretaget i projekternes etableringsfase. Da starttidspunktet imidlertid

varierer med mere end 1 år på tværs af initiativerne, betyder det, at beskrivelserne ikke i alle tilfælde giver et aktuelt billede af projekternes situation og aktivitetsniveau. Eksempelvis blev de første forsøgsprojekter med '24-timers kontaktordninger til unge' igangsat i foråret 2009 – mens man inden for initiativet 'Sociale viceværter i ungdomsboliger' havde opstart i efteråret 2010. Rapporten udgør dermed ikke et øjebliksbillede af aktiviteterne under de fem initiativer. Den skaber i stedet et billede af projekterne i deres respektive etableringsfaser, da det er dette tidspunkt, som er relevant at stille skarpt på i forhold til den videre evaluering.

Tabel 1.2 viser en oversigt over statustidspunkter for de beskrivelser af de fem initiativer, som rapporten giver.

TABEL 1.2

Statustidspunkt for beskrivelsen af de enkelte initiativer i evalueringen.

Initiativ	Statustidspunkt
Efterværn til tidligere anbragte unge	November 2009
24-timers kontaktordning til unge	November 2009
Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge	November 2009
Sociale viceværter i ungdomsboliger	Oktober 2010
Kollegier og ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre	Oktober 2010

RAPPORTENS INDHOLD

Kapitlerne 2-6 præsenterer de fem initiativer efter tur og med fokus på de igangsatte forsøgsprojekter. Beskrivelserne sammenstiller projekterne inden for det enkelte initiativ i forhold til en række centrale parametre, som både vedrører organisatoriske forhold (økonomi, tidsplan, bemanding, ledelse, samarbejdspartnere mv.) og indholdsmæssige elementer (formål, aktiviteter, målgrupper mv.). Gennemgangen stiller skarpt på såvel fællestræk som variationer mellem de igangsatte forsøgsprojekter. Afslutningsvis i hvert kapitel præsenterer vi de faglige indikatorer, som er specifikke for indsatserne under det pågældende initiativ. Kapitel 7 rummer en kort opsamling og en redegørelse for de næste trin i evalueringsarbejdet.

EFTERVÆRN TIL TIDLIGERE ANBRAGTE UNGE

BAGGRUND FOR INITIATIVET

BOKS 2.1

"Tidligere anbragte har særlig brug for vejledning og rådgivning, når anbringelsen ophører. Derfor gennemføres der et forsøg i et antal kommuner, hvor alle tidligere anbragte gives ret til støtte efter anbringelsen. Forsøget gennemføres med henblik på at vurdere, om loven evt. skal ændres, således at der gives ret til efterværn."

Kilde: Aftale om satspuljen på det sociale område 2008-2011.

Efterværn er et tilbud efter serviceloven, der primært er rettet mod unge, der har været anbragt umiddelbart op til det fyldte 18. år. Formålet er at hjælpe de unge til en smidig overgang til voksenlivet, og efter de gældende regler gives tilbuddet, når man vurderer, at støtten er af væsentlig betydning for den enkelte. Unge kan modtage efterværn fra myndighedsalderen, og frem til de fylder 23 år, og der kan i denne periode både være tale om, at bestemte foranstaltninger opretholdes eller genetableres, eller at der iværksættes helt nye tiltag. Reglerne om efterværn findes i servicelovens § 68 og § 76.

Efter de gældende regler (som er blevet justeret i forbindelse med 'Barnets Reform', det vil sige efter igangsættelsen af forsøgsprojek-

terne under 'Lige Muligheder') kan efterværn omfatte følgende støttemuligheder:

- at man opretholder døgnophold på et anbringelsessted
- at man udpeger en fast kontaktperson for den unge
- at man etablerer en udslusningsordning i det hidtidige anbringelsessted
- at man tildeler andre former for støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig voksentilværelse.

Det sidste punkt, der lægger op til en mere åben brug af støttemuligheder, er først blevet introduceret med 'Barnets Reform', men er i øvrigt i god overensstemmelse med forsøgsprojekterne under 'Lige Muligheder', hvor man netop afprøver forskellige typer af indsatser. Som noget nyt er det nu desuden lovfæstet, at der skal ske en målrettet indsats vedrørende anbragte unges fremtidsudsigter allerede ved 16-års-alderen. Således skal handleplanen på dette tidspunkt indeholde konkrete mål for overgangen til voksenlivet og en selvstændig tilværelse.

Formålet med 'Lige Muligheder'-initiativet vedrørende efterværn er at gennemføre forsøg med indsatser, der styrker de eksisterende tilbud, således at tidligere anbragte unge får samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende på trods af de særlige udfordringer, der er forbundet med, at en anbringelse ophører. Det er velkendt, at overgangen til voksenlivet kan være vanskelig for unge, der har været anbragt uden for hjemmet (jf. Egelund m.fl., 2009). Sammenlignet med deres jævnaldrende får tidligere anbragte fx sjældnere en uddannelse, har svagere tilknytning til arbejdsmarkedet og har dårligere psykisk og fysisk helbred. Målsætningerne for initiativet afspejler dette, da fokus er rettet mod, at de unge, der modtager tilbud om efterværn, kommer i (eller forbliver i) et uddannelsesforløb eller opnår stabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Derudover er det en målsætning, at de unge opnår stabile boligforhold og stabile relationer til familie og andre netværk. Yderligere er der fokus på, at efterværnsindsatsen forebygger unges misbrug, kriminalitet og selvmord. Projekterne skal som udgangspunkt arbejde med flere af fokusområderne, men ikke nødvendigvis dem alle.

Projektmidlerne blev meldt ud som en ansøgningspulje, hvorfra kommuner kunne søge om midler til to typer aktiviteter: dels at tilbyde

efterværn som en ret til alle anbragte unge, der fylder 18 år, dels at udvikle nye metoder på området.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd har i 2010 på foranledning af Socialministeriet gennemført en selvstændig midtvejsevaluering af efterværnsprojekterne under 'Lige Muligheder' (Jakobsen, Hammen & Steen, 2010). Behovet for en midtvejsevaluering opstod, fordi man skulle drøfte en mulig styrkelse af efterværnsindsatsen ved satspuljeforhandlingerne for 2011. Midtvejsevalueringen er ikke en del af den foreliggende evaluering af 'Lige Muligheder', men den bidrager naturligvis med væsentlig viden om de hidtidige erfaringer med projektarbejdet, ikke mindst set fra de unges perspektiv. Mens beskrivelserne i den foreliggende rapport giver en status på projekterne ved *projektstart*, kan vi henvise til den nævnte midtvejsevaluering for yderligere information om efterværnsprojekterne og deres foreløbige resultater.

DE IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER

Efterværnsinitiativet blev meldt ud af Servicestyrelsen som en ansøgningspulje, som kunne søges af kommuner, alene eller i samarbejde med private, regionale eller selvejende institutioner og foreninger. Den samlede ramme for initiativet var 51,2 mio. kr. Der blev givet midler til i alt 10 efterværnsprojekter, som alle var kommunale. Ansøgerne skulle angive, hvilken type projekt de søgte om midler til: 1) Tilbud om efterværn til alle og 2) Udvikling af nye metoder til efterværn. Tilbud om efterværn til alle vil sige, at alle anbragte unge, der fylder atten år, får et tilbud om støtte i overgangsfasen til voksenlivet. Dette adskiller sig fra de gældende regler, hvor efterværn tilbydes ud fra en individuel behovsvurdering. 8 ud af 10 projekter valgte at fokusere på begge dele, mens de to sidste projekter udelukkende søgte om midler til henholdsvis tilbud om efterværn til alle og udvikling af nye metoder. Tabel 2.1 viser en oversigt over de kommunale projekter, der blev givet midler til.

De 10 projekter fik besked om, at de havde modtaget midler i begyndelsen af 2009. Flere forhold fik betydning for, hvordan opstartsperioden forløb, og hvornår projekterne kunne påbegynde deres egentlige arbejde. De forhold, som de interviewede projektledere hyppigst nævnte, vedrørte: ansættelse af nye medarbejdere, ændringer i lokaleplaner, rekruttering af deltagere og ændringer i projektets indhold. Op-

startperiodens længde har i særlig grad været afhængig af, om man først skulle ansætte personale, eller om de relevante medarbejdere allerede fandtes inden for organisationen. Flere projekter havde desuden allerede ved interviewet i efteråret 2009 haft udskiftning i personalegruppen, og en del projektledere berettede om vanskeligheder med at finde egnede kandidater til stillingerne. 5 ud af 10 projektledere pegede på personaleproblemer af forskellig art. I tre tilfælde havde ændringer i lokaleplaner mv. medført, at projektet var placeret i midlertidige fysiske rammer.

TABEL 2.1

De igangsatte projekter med efterværn til tidligere anbragte unge.

Kommune	Projektitel
Ballerup	Integreret efterværnsforløb med fokus på uddannelse, arbejde, bolig, selvdestruktiv adfærd, sociale reaktioner og fritidsliv for tidligere anbragte børn
Bornholm	Projekt Efterværn
Haderslev	Efterværn med lokal forankring i Haderslev Kommune
Holbæk	Sammenhængende efterværnsindsats for tidligere anbragte unge i Holbæk Kommune
Lyngby-Tårnbæk	Fastholdelse eller udstødelse
Næstved	Efterværn med nærvær og tæt opfølgning
Randers	Efterværn – tilbage til fremtiden
Sønderborg	Etablering af brugerstyret netværk og mentorordning for tidligere anbragte børn
Thisted	Fra anbringelse til voksenliv – via efterværn
Århus	Netværk, der virker

Flere steder pegede man på vanskeligheder med at rekruttere unge til projekterne fra den på forhånd fastlagte målgruppe. Blandt andet nævnte flere projektledere, at det kunne være vanskeligt at definere projektets styrker over for sagsbehandlerne og andre kommunale samarbejdspartnere. Projektlederne pointerede, at det i de fleste tilfælde var sagsbehandlere, som visiterede de unge til projektet, og at der typisk var andre, 'konkurrerende' efterværnstilbud i kommunen.

Det er vigtigt at nævne, at alle projekterne på interviewtidspunktet befandt sig i opstartsfasen, og at der bl.a. af de ovennævnte grunde var stor forskel på, hvor langt man i den enkelte kommune var kommet i forhold til det samlede projektforsløb (jf. tabel 2.2).

Samtlige forsøgsprojekter henvender sig til begge køn, og fordelingen mellem piger og drenge var nogenlunde jævn i opstartsfasen. Det gælder også, at projekterne henvender sig til alle unge uanset etnisk bag-

grund. Mønstret i opstartsfasen var dog, at det hovedsageligt var unge med etnisk dansk baggrund, som indgik i forsøgsprojekterne (for en status medio 2010, se Jakobsen, Hammen & Steen, 2010). Tabel 2.2. viser en oversigt over antal deltagere i de enkelte projekter og deltagernes alder.

TABEL 2.2

Antal deltagere i projekterne med efterværn til tidligere anbragte unge og deltagernes alder.

Kommune	Projektitel	Målgruppe/alder (år)		Antal deltagere	
		Forventet	Okt. 2009	Forventet 2009-2012	Okt. 2009
Ballerup	Integreret efterværnsforløb med fokus på uddannelse, arbejde, bolig, selvdestruktiv adfærd, sociale reaktioner og fritidsliv for tidligere anbragte børn	18-23	18	52-60	3
Bornholm	Projekt efterværn	18-23		20	
Haderslev	Efterværn med lokal forankring i Haderslev Kommune	18-23	17-18	89	5
Holbæk	Sammenhængende efterværnsindsats for tidligere anbragte unge i Holbæk Kommune	17-23	17-18	100	18
Lyngby-Tårnbæk	Fastholdelse eller udstødelse	18-23	17-18	13-16	5
Næstved	Efterværn med nærvær og tæt opfølgning	17-23	17	18-20	13
Randers	Efterværn – på vej til <i>best practice</i>	17-25		76	
Sønderborg	Etablering af brugerstyret netværk og mentorordning for tidligere anbragte børn	18-23		28-40	
Thisted	Fra anbringelse til voksenliv – via efterværn	17-22		70	9
Århus	Netværk, der virker	17-23		72	

FÆLLESTRÆK OG VARIATIONER

FORMÅL OG AKTIVITETER

Generelt har projekterne valgt at fokusere på tre af de formål for initiativet, som blev meldt ud fra Servicestyrelsen. Alle 10 projekter anførte således i deres ansøgninger, at de har fokus på at styrke de unges tilknytning til uddannelse og/eller arbejdsmarked og på at styrke de unges sociale netværk. Derudover vægtede otte af projekterne at skabe stabile boligforhold for de unge. Dette tolkes i de fleste tilfælde som en form for botræning med kurser i madlavning, økonomistyring mv. Desuden sigtede hovedparten af projekterne mod at forbedre de sociale og sundhedsmæssige forhold for de unge, herunder undgå misbrug, kriminalitet og selvmord. Den sidste overordnede målsætning, som projekterne kunne vælge at fokusere på – at de unge hjælpes til at udvikle stabile relationer til familie og netværk – blev ikke tildelt så megen plads i projektansøgningerne. Dog anførte flere ansøgninger, at den unges familie og pårørende skulle inddrages i aktiviteterne i det omfang, det ville være muligt og relevant.

Mange af ansøgerne har betragtet de nævnte formål som delmål i en samlet indsats, der har til hensigt at give de unge bedre livsforhold og gøre dem uafhængige af det offentlige system. Derfor vægtede 8 af de 10 projekter at inkludere samtlige de formål, som var blevet udmeldt fra Servicestyrelsen. Et væsentligt mål for flere af ansøgerne var således også bredt at styrke og kvalificere den kommunale efterværnsindsats, hvilket tre af projekterne gjorde eksplicit opmærksom på i deres ansøgning. I tråd med dette ønskede et af projekterne at styrke den tværfaglige indsats, både inden for og uden for forvaltningens rammer.

Som anført har man for projekterne kunnet søge om midler til

- 1) Tilbud om efterværn til alle unge, der ophører med en anbringelse og
- 2) Udvikling af nye metoder til efterværn. Otte af projekterne ønskede at tilbyde begge dele, mens de to sidste ansøgte om henholdsvis at tilbyde efterværn til alle og udvikle nye metoder for efterværnsindsatsen. For hver af de to projekttyper er der opstillet relativt klare rammer for de mulige aktiviteter.

Under projekttypen 'Tilbud om efterværn til alle' kunne ansøgerne vælge at arbejde med følgende konkrete indsatser (som følger af de gældende regler om efterværn, jf. servicelovens § 68 og § 76):

- Opretholdelse eller genetablering af døgnophold
- Udpegning af personlig rådgiver for den unge
- Udpegning af en fast kontaktperson for den unge
- Etablering af udslusningsordning for den unge på det hidtidige anbringelsessted.³

Hovedparten af de projekter, som arbejder med at tilbyde efterværn som en ret til alle, valgte i udgangspunktet tilbuddet om en fast kontaktperson som en central aktivitet. Et enkelt projekt ønskede at tilbyde både personlige rådgivere, faste kontaktpersoner og udslusningsordninger som mulige tilbud til de unge. Ingen af projekterne valgte at tilbyde 'Opretholdelse eller genetablering af døgnophold', hvilket dermed er den eneste underkategori, som ikke er dækket i initiativet.

Under projekttypen 'Udvikling af metoder til efterværn' kunne projekterne søge om midler til arbejdet med forsøg inden for følgende indsatser:

- Programbaserede efterværnstilbud, 'Independent Living Programmes/Leaving Care Programmes', eller andre former for organiserede og strukturerede efterværnsforløb
- Nye efterværnsindsatser, fx individuelle forløb eller gruppeforløb og/eller netværksskabende aktiviteter med den unge med henblik på at skabe et netværk for og opbakning til den unge
- Beskæftigelses- eller jobtræningsordninger, forsøg med mentorordninger samt øvrige former for støtte til gennemførelse af uddannelse.

Syv projekter valgte at tilbyde 'nye efterværnsindsatser', tre projekter ønskede at arbejde med 'programbaserede efterværnstilbud', og tre ville udvikle 'beskæftigelses- eller jobtræningsordninger'. I tre af projekterne valgte man at fokusere på flere af disse muligheder samtidig.

Mangfoldigheden er stor med hensyn til de konkrete aktiviteter, som projekterne ønskede at gennemføre i forhold til 'Udvikling af metoder til efterværn'. Aktiviteterne omfattede bl.a. følgende: mentorordning med private personer med tilknytning til uddannelsesinstitutioner

---

³ Bemærk, at disse paragraffer som følge af 'Barnets Reform' er delvist ændret siden igangsættelsen af forsøgsprojekterne (jf. kapitlets indledning).

og/eller arbejdsmarked, etablering af opgangs-bofællesskaber, netværks-møder med ressourcepersoner fra den unges uddannelsesinstitution, arbejdsplads eller boligområde og individuelle og/eller gruppetera-peutiske forløb målrettet unges specifikke problemstillinger. Det er i øvrigt værd at bemærke, at en del af de nye metoder til efterværn, som projekterne beskriver, har paralleller til centrale aktiviteter under initiativet 'Netværk og samtalegrupper' (jf. kapitel 4). Det gælder fx aktiviteter i form af individuelle og gruppeorienterede samtaleforløb.

Generelt fremhæver projekterne vigtigheden af en individ-orienteret tilgang, hvor man så vidt muligt tilpasser indsatsen ud fra den enkelte unges behov. En stor del af projekterne vægtede i denne ånd at tilbyde de unge en fast kontaktperson, som i tæt samspil med den unge skulle skabe den ønskede forandring.

BEMANDING, LEDELSE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Bemandingen af forsøgsprojekterne bestod ved projektstart alle steder af team på mellem to og seks medarbejdere. Generelt er det vanskeligt at opgøre det samlede timetal for arbejdet inden for de enkelte projekter, da en del af medarbejderne allerede er tilknyttet en eksisterende efterværns-ordning eller et kommunalt afsnit, som projektet er underlagt. I mange tilfælde arbejder medarbejderne således deltid på forsøgsprojektet og er samtidig ansat i et andet kommunalt tilbud. I størstedelen af projekterne indtager projektlederen en mere overordnet ledelsesrolle og agerer der-udover som en sparringspartner for projektmedarbejderne. På grund af denne form for 'ad hoc'-tilknytning var det for nogle af projekterne på interviewtidspunktet stadig vanskeligt præcist at redegøre for, hvor man-ge ressourcer projektlederen forventedes at lægge i arbejdet. For omkring halvdelen af projektlederne gjaldt det, at de også havde en ledelsesrolle andetsteds i forvaltningen.

Personalet på efterværnsprojekterne har først og fremmest pæ-dagogisk baggrund, men der er også ansat en del socialrådgivere og psy-kologer. Projektlederne har fagligt set en mere blandet baggrund, men hovedparten har fungeret i lederstillinger gennem en længere årrække, og 8 ud af 10 har enten uddannet sig i eller taget kurser i projektledelse.

Alle projekterne er forankret i kommunalt regi, og derfor havde man alle steder allerede inden projektstart en stor viden om målgruppen lokalt og et stort samarbejdsnetværk vedrørende indsatser over for nuvæ-

rende og tidligere anbragte unge. Det er dette netværk, som projekterne benytter til at rekruttere målgruppen.

MÅLGRUPPE OG BRUGERGRUPPE

Målgruppen for initiativet 'Efterværn til tidligere anbragte unge' er defineret som 17 ½-årige, hvis anbringelse planlægges til ophør ved det fyldte 18. år. I ansøgningen har flere af projekterne beskrevet deres målgruppe som hele aldersspektret for efterværn, nemlig 17 ½ til 23 år. I de fem projekter, der på undersøgelsestidspunktet (oktober 2009) havde nået at rekruttere unge til efterværn, lå deltagerens alder mellem 17 og 19 år (se tabel 2.2; for en opfølgning medio 2010, se Jakobsen, Hammen & Steen, 2010).

Projekterne beskriver meget forskellige erfaringer med rekruttering af unge i opstartsfasen. I nogle tilfælde var kontakten til målgruppen etableret helt fra begyndelsen, hvilket lettede rekrutteringen betydeligt (dette var fx muligt, hvis forsøgsprojektet var knyttet direkte til det kommunale børne-unge-team). De fleste steder oplevede man dog, at det var vanskeligt at vinde gehør som et nyt efterværnstilbud og dermed finde et tilstrækkeligt antal relevante kandidater.

TIDSPLAN

Alle projekterne har en planlagt aktivitetsperiode på 4 år. Samlet set var tidsplanen for projekterne allerede på interviewtidspunktet rykket lidt i forhold til det, der var kalkuleret med i ansøgningerne. Dette forklarede projektlederne bl.a. med, at tilsagnet om finansiering var kommet senere end forventet, og at forberedelsesfasen havde været længere end planlagt (fx pga. behovet for nyansættelser). På interviewtidspunktet i oktober 2009 havde fem af projekterne igangsat egentlige efterværnstilbud.

Tidshorisonten i forhold til de individuelle deltagere varierer meget fra projekt til projekt. Hovedparten af projekterne tilpasser længden af efterværnstilbuddet til den enkelte deltager, men den gennemsnitlige deltagelsestid vurderes meget forskelligt på tværs af de 10 projekter. I et af projekterne havde man således den holdning, at det ville være mest hensigtsmæssigt, hvis de unge forblev i projektet frem til det fyldte 23. år. I andre projekter blev det formuleret på den måde, at de unge kun skulle være i projektet, indtil de havde opnået bestemte fastsatte mål. På interviewtidspunktet var det en generel forventning, at de unge i gen-

nemsnit ville være tilknyttet projektet 1-1 ½ år. Kun et enkelt projekt arbejdede med en fast tidsramme, hvor alle unge forventedes at følge et program af 1 års varighed.

ØKONOMI OG FORANKRING

Projekternes samlede budget over den 4-årige periode varierer betragteligt, fra 1.676.500 kr. til 9.000.000 kr. 9 ud af 10 projekter har et budget på mere end 3 mio. kr. (jf. tabel 2.3).

TABEL 2.3

De budgetmæssige rammer for projekterne med efterværn til tidligere anbragte unge.

Kommune	Projekttitel	Samlet budget (kr.)
Ballerup	Integreret efterværnsforløb med fokus på uddannelse, arbejde, bolig, selvdestruktiv adfærd, sociale reaktioner og fritidsliv for tidligere anbragte børn	3.998.252
Bornholm	Projekt efterværn	4.360.000
Haderslev	Efterværn med lokal forankring i Haderslev Kommune	9.000.000
Holbæk	Sammenhængende efterværnsindsats for tidligere anbragte unge i Holbæk Kommune	8.079.768
Lyngby-Tårnbæk	Fastholdelse eller udstødelse	1.676.500
Næstved	Efterværn med nærvær og tæt opfølgning	5.152.919
Randers	Efterværn – på vej til <i>best practice</i>	4.091.802
Sønderborg	Etablering af brugerstyret netværk og mentorordning for tidligere anbragte børn	3.004.900
Thisted	Fra anbringelse til voksenliv – via efterværn	6.045.000
Århus	Netværk, der virker	6.990.100

For hovedparten af projekterne gælder, at kommunen medfinansierer en del af projektet. To af projekterne er udelukkende finansieret af midler fra Servicestyrelsens pulje. For de øvrige projekters vedkommende var det på undersøgelsestidspunktet vanskeligt klart at adskille, hvilke udgifter der var dækket af henholdsvis kommunale midler og projektmidler. Som nævnt var den overordnede ledelse af projektet ofte ikke indregnet i budgettet, og det var i disse tilfælde ikke klart, hvor mange ressourcer der ville blive brugt på at varetage denne funktion. Billedet gentager sig i et vist omfang i forhold til andre poster, fx brugen af administrativt personale. Indtrykket under interviewrunden var, at mange af projekterne forventede at benytte sig af det administrative personale, der var ansat i

den forvaltning, som projektet hørte under. Det samme gjaldt i et vist omfang udgifter til lokaler. Enkelte projekter havde valgt direkte at dele udgifterne til personale op mellem projektmidler og kommunal finansiering.

FAGLIGE INDIKATORER

Forsøgsprojekterne under 'Lige Muligheder' måles på en række faglige eller indholdsmæssige indikatorer, som indgår i den løbende evaluering (via projekternes årlige indtastninger i M&E-systemet). Indikatorerne vedrører tre overordnede temaer, som er fælles på tværs af initiativerne, henholdsvis *målgrupper*, *aktiviteter* og *mål/målopfyldelse*. For initiativet 'Efterværn til tidligere anbragte unge' har vi opsat følgende målepunkter for de tre temaer:

- *Målgrupper*: det samlede antal projektdeltagere og deres kønsfordeling, inklusions- og eksklusionskriterier for deltagelse, omfanget af unge, der takker nej til tilbuddet, og årsager hertil. Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at retten til et efterværnstilbud er et centralt element i de fleste af forsøgsprojekterne, og at det er væsentligt at afdække, i hvor høj grad det lykkes forsøgsprojekterne at indfange de tidligere anbragte unge, samt hvilke unge der af forskellige årsager ikke bliver del af projekterne. Det er velkendt, at der findes forskellige sådanne udvælgelsesmekanismer i forhold til efterværnsindsatser (jf. Bakketeig & Backe-Hansen, 2008).
- *Aktiviteter*: karakteren og bredden af efterværnsindsatserne, herunder hvilke aktiviteter der benyttes mest, hvilke aktiviteter der fremhæves som mest velegnede til bestemte målgrupper, hvilke nye metoder der er taget i brug, og hvad erfaringerne er med de nyudviklede metoder. Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at hovedparten af projekterne laver forsøg med nye efterværnsmetoder, og at det er væsentligt at afdække både, hvad disse nye metoder består i, hvor meget de fylder i forhold til mere traditionelle indsatser, og hvilke erfaringer der er med forsøgsvirksomheden.
- *Mål/målopfyldelse*: i hvilken grad projektet opnår de opstillede mål og delmål, hvorvidt mål er blevet ændret/justeret undervejs, i hvilken grad projektet medfører positive (eller negative) forandringer for

målgruppen, i hvilken grad deltagerne færdiggør de planlagte forløb, i hvilken grad de deltagende unge kommer i/fastholdes i uddannelsesforløb, beskæftigelse og stabile boligforhold, og i hvilken grad de afholdes fra misbrug og kriminel adfærd. Hensigten med disse indikatorer er at konstatere, om projektet som helhed udvikler sig efter planen. Viden om de individuelle deltagere indhentes som tidligere nævnt ikke via den løbende evaluering, men gennem effektevalueringen (jf. kapitel 1).

24-TIMERS KONTAKTORDNINGER FOR UNGE

BAGGRUND FOR INITIATIVET

BOKS 3.1

"Det er vigtigt, at unge med sociale problemer hjælpes hurtigt, mens de er motiverede for at ændre deres livssituation. I samarbejde med en række kommuner etableres der forsøg med en 24-timers kontaktordning, hvor kommunerne forpligter sig til at reagere på henvendelser fra socialt udsatte unge inden for 24 timer."

Kilde: Aftale om satspuljen på det sociale område 2008-2011.

Formålet med 'Lige Muligheder'-initiativet vedrørende 24-timers kontaktordninger er at gennemføre forsøg med indsatser, der sikrer, at unge med sociale eller psykiske problemer har ét sted at henvende sig, når der opstår behov for hjælp. Tankegangen er, at kontaktordningen skal yde råd og vejledning, og at der med ordningen skabes hurtig og effektiv kontakt mellem den unge og de relevante aktører, der skal forestå hjælpen til den unge. Det ligger i ordningen, at den unge er garanteret råd og vejledning inden for et døgn, efter at kontakten er taget.

Målgruppen for kontaktordningen er unge mellem 13 og 23 år, der har sociale problemer, eller som udsættes for pludselige sociale begivenheder, som truer med at 'vælte' de unges hverdag, og som derigen-

nem kan påvirke deres evne til at fastholde et uddannelsesforløb eller et arbejde. Kontaktordningen henvender sig både til de unge, der har behov for hjælp, og til de unges nærmeste pårørende eller venner.

Succeskriterierne for forsøgene med kontaktordninger er:

- at der sker en øget viden blandt de unge om, hvor hjælpen kan findes
- at de unge får råd og vejledning inden for 24 timer, efter de har været i kontakt med ordningen
- at der sker en reduktion i frafald fra uddannelse og beskæftigelse blandt de unge.

DE IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER

Servicestyrelsen har indgået samarbejde med syv kommuner om etablering af forsøgsprojekter (jf. tabel 3.1.). Den samlede ramme for initiativet er 40 mio. kr.

TABEL 3.1

De igangsatte projekter med 24-timers kontaktordninger for unge.

Kommune	Projektitel
Guldborgsund	Ungerådgivningen
Herning	24-7 ungerådgivningen
Høje-Taastrup	24-timers kontaktordning til unge
Odense	24-timers kontaktordning for unge
Sønderborg	24 timer
Vejle	24-timers kontaktordning
Vordingborg	TwentyFourSeven – 2407

Projekterne var på undersøgelsestidspunktet (november 2009) præget af at være i opstartsfasen. På nær et enkelt projekt var man alle steder begyndt at tage imod henvendelser. Det første projekt, der tog imod henvendelser, åbnede i marts 2009.

På undersøgelsestidspunktet var det stadig for tidligt at sige noget præcist om brugergruppen. Servicestyrelsen betegnede i sit udbudsmateriale målgruppen som ”unge, der har brug for hjælp til at tackle sociale problemer”, hvilket både kunne dække pludseligt opståede begivenheder og mere vedvarende sociale problematikker. Der blev således

lagt op til en ganske bred brugergruppe, og dette afspejledes også i projekternes egne målgruppebeskrivelser. I et af projekterne blev der fx lagt vægt på, at kontaktordningen skulle kunne tage imod henvendelser fra unge med alt fra kærestesorger til selvmordstanker.

FÆLLESTRÆK OG VARIATIONER

FORMÅL OG AKTIVITETER

Formålet med initiativet er at skabe ordninger, der sikrer en hurtig og effektiv kontakt mellem den unge og de relevante instanser og aktører, der skal forestå hjælpen til den unge. Ordningen skal garantere, at den unge modtager relevant rådgivning og vejledning inden for 24 timer. Interviewrunden viste, at målsætningen blev udmøntet lidt forskelligt i projekterne. Alle projekterne tilbød de unge en personlig samtale, men ikke inden for 1 døgn. Nogle projekter garanterede en samtale inden for 3 dage, andre inden for 1 uge. Projektlederne påpegede dog, at den kontakt, som finder sted over telefonen eller mailen, i lige så høj grad udgør rådgivning, og at muligheden for at bevare anonymiteten under samtalen over telefonen netop er en af ordningens styrker.

Fælles for projekterne er, at de tilbyder telefonisk rådgivning, der alle steder har åbent nogle timer alle ugens hverdage. Uden for åbnings-tiden kan der indtales besked på telefonsvareren, hvorefter man tager til den unge inden for 24 timer. Flere projektledere understregede, at man ligeledes havde åbent for telefonisk kontakt og rådgivning i weekenden. 5 ud af 7 projekter havde ud over den telefoniske kontakt åbent for personlig henvendelse visse dage i dagtimerne. Et enkelt projekt havde åbent alle hverdage mellem 14-21. Det almindelige billede var dog, at ordningerne kun tilbød mulighed for personlig henvendelse 1 dag om ugen. Derudover oplyste de fleste projekter, at brugerne kunne henvende sig pr. mail og sms, via sociale tjenester på internettet som Myspace og Facebook, samt (i tre projekter) pr. chat på udvalgte tidspunkter i ugen, hvor en medarbejder sad klar til at besvare henvendelser elektronisk.

MÅLGRUPPE OG BRUGERGRUPPE

På undersøgelsestidspunktet var projekterne stadig i deres opstartsfasen, og projektlederne havde derfor svært ved at udtale sig om, hvad der ka-

rakteriserede de unge brugere. De fleste steder lagde man desuden vægt på *bredden* i målgruppen ud fra princippet om, at der ikke bør være nogen grænse for, hvor små problemer de unge kan henvende sig med. Som det blev formuleret i et af projekterne, kan det, der umiddelbart fremstår som små problemer (som at pjække fra skole), være symptom på mere alvorlige problemer.

I Servicestyrelsens beskrivelse af initiativet udgør de unges pårørende også en del af målgruppen. For størstedelen af projekterne gælder, at forældre og andre pårørende kan rette henvendelse til 24-timerskontakten og således medvirke til at skabe kontakt mellem ordningen og den unge. For en mindre del af projekterne udgør pårørende også en decideret målgruppe, der tilbydes rådgivning på lige fod med de unge. Denne rådgivning kan eksempelvis bestå i konfliktmægling mellem forældre og den unge.

Under interviewrunden viste det sig, at der var en del variation i måden, hvorpå de enkelte projekter registrerede henvendelser fra brugerne. Generelt registrerede man alle steder dato for henvendelse, navn, alder, køn samt i et vist omfang problemtype. Yderligere registrering varierede markant og dækkede fx informationer om etnisk baggrund, uddannelse, ugedag for henvendelse, hvorvidt den unge var kommet uden aftale eller havde ringet først, kendskabet til '24-timers-ordningen', hvilken rådgiver der havde haft samtalen, tidspunkt for første henvendelse, hvor lang tid der var gået fra første kontakt til respons, hvornår forløbet blev afsluttet, hvortil de unge blev henvist, hvilke gode relationer den unge havde, hvilke samarbejdspartnere der var i sagen osv. De fleste projekter beskrev desuden praktiske problemer med registrering af data ved henvendelse pr. chat, mail, sms mv.

Efter et fælles opstartsseminar med Servicestyrelsen og de øvrige igangværende initiativer i november 2009 blev det besluttet, at alle kontaktordninger skulle registrere en række fælles oplysninger ved samtlige henvendelser. Skemaet skulle afhjælpe de praktiske problemer på projekterne, men først og fremmest bidrage til evalueringen i kraft af en mere ensartet registrering. Registreringsskemaet (Excel-regneark) med de nødvendige oplysninger blev udsendt til projekterne i november 2009. På seminaret blev det samtidig fastslået, at projekterne ikke – i lyset af initiativets karakter som en anonym kontaktordning – skulle registrere brugernes cpr-numre.

KOMMUNIKATIONSSTRATEGI

Som nævnt er der stor forskel på, hvornår projekterne er begyndt at tage imod henvendelser fra unge, hvilket også skal ses i sammenhæng med projekternes forskellige kommunikationsstrategier. Nogle projektledere beskrev, at de i opstartsfasen havde valgt at prioritere arbejdet med den eksterne formidling til de kommende brugere højt, mens man andre steder allerede i udgangspunktet havde oplevet stor efterspørgsel på en kontaktordning for unge. Projekternes kommunikationstiltag har omfattet: selvstændige hjemmesider, Facebook-sider, foldere, plakater, postkort, badges, biografreklamer, annoncer og artikler i lokalaviser og fagblade. Desuden har flere af projekterne lavet opsøgende arbejde for at reklamere for ordningen, fx ved at holde oplæg på skoler og ungdomsuddannelser.

BEMANDING, LEDELSE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Alle syv projekter er underlagt en administrativ leder i forvaltningen, typisk en afdelingsleder eller teamleder på ungeområdet i den afdeling, hvor projektet er forankret (fx i Børne-Familiecentret). Bemanningen består alle steder af en eller flere daglige ledere (som fx betegnes ”projektleder” eller ”projektkoordinator”) samt en række projektansatte. I nogle projekter er ledelsesopgaverne fordelt mellem to personer, hvor den ene har kontakt til styregruppen og står for økonomi og administration, mens den anden fungerer som den daglige leder og står for den praktiske indsats over for de unge. Flere steder er den daglige leder ansat på deltid. I et enkelt projekt er den daglige ledelse delt mellem tre deltidsansatte. Den daglige leder er i flere tilfælde blevet ansat i forbindelse med etableringen af projektet, dvs. at vedkommende ikke har tidligere erfaringer med at arbejde i projektkommunen.

Projektmedarbejderne er for størstedelens vedkommende ansat på deltid. Der er mellem 2 og 3,5 fuldtidsstillinger i hvert projekt, men det er forskelligt, om man har valgt at fordele disse timer mellem tre, fire eller helt op til syv medarbejdere. På de fleste projekter er der tre deltidsansatte projektmedarbejdere. Størstedelen af medarbejderne er uddannede pædagoger, psykologer eller socialrådgivere, men derudover har medarbejderne ofte relevante efteruddannelser, fx uddannelse i kognitiv adfærdsterapi. Mange af medarbejderne har desuden erfaring med arbejdet med unge, og en stor del af dem har tidligere arbejdet i den pågældende kommune.

Kontaktordningerne har en bred vifte af samarbejdspartnere. Ud over børne- og ungerådgivningscentre i kommunen tæller disse partnere fx jobcentre, skoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner, sundhedsplejen, praktiserende læger, psykiatrien, misbrugscentre, politi, SSP og forskellige frivillige organisationer.

TIDSPLAN

Alle projekter har en planlagt aktivitetsperiode på 4 år. På undersøgelsestidspunktet (november 2009) var alle projekter undtagen et enkelt begyndt at tage imod henvendelser. Generelt kom projekterne senere i gang end forventet, hvilket projektlederne begrundede med den forsinkede politiske godkendelse af ansøgningerne. Projekterne havde på undersøgelsestidspunktet meget forskellige forventninger til antallet af brugere af kontaktordningerne. Mens man på et projekt kalkulerede med at få kontakt med i alt 475 unge over den 4-årige projektperiode, forventede man på et andet projekt 10-12.000 henvendelser. I gennemsnit forventede projekterne omkring 1.800 henvendelser over den samlede periode.

ØKONOMI OG FORANKRING

Den samlede økonomiske ramme for initiativet er 40 mio. kr. Bevillingerne til de syv projekter varierer fra 3.790.000 kr. til 5.990.000 kr. (se tabel 3.2). Alle projektbudgetter er blevet revideret i forhold til den oprindelige ansøgning. Graden af kommunal medfinansiering varierer fra projekt til projekt. Det projekt, der har modtaget flest midler til etablering af kontaktordningen, er udelukkende finansieret af puljemidler. Nogle projekter har imidlertid haft mulighed for at tage eksisterende faciliteter i anvendelse, hvilket reducerer udgifterne. Flere af projekterne har desuden haft mulighed for at benytte det administrative personale, der allerede er ansat i den kommunale afdeling, som projektet hører under.

TABEL 3.2

De budgetmæssige rammer for projekterne med 24-timers kontaktordninger for unge.

Kommune	Projekttitel	Bevilling fra Servicestyrelsen (kr.)
Guldborgsund	Ungerådgivningen	5.397.537
Herning	24-7 ungerådgivningen	5.990.000
Høje-Taastrup	24-timers kontaktordning til unge	3.790.000
Odense	24-timers kontaktordning for unge	5.570.000
Sønderborg	24 timer	4.920.000
Vejle	24-timers kontaktordning	4.630.000
Vordingborg	TwentyFourSeven – 2407	5.200.000

FAGLIGE INDIKATORER

Forsøgsprojekterne under 'Lige Muligheder' måles på en række faglige eller indholdsmæssige indikatorer, som indgår i den løbende evaluering (via projekternes årlige indtastninger i M&E-systemet). For initiativet med 24-timers kontaktordninger har vi opsat følgende målepunkter:

- *Målgrupper:* det samlede antal henvendelser, de unges alder og køn, andelen af henvendelser fra de enkelte persongrupper (de unge selv, venner, forældre, osv.), karakteren af de problemer, som unge henvender sig med. Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at kontaktordningen som indsatsform henvender sig til en meget bred gruppe af unge, og at det derfor er væsentligt at afdække, hvilke unge der henvender sig med hvilke typer problemer.
- *Aktiviteter:* kortlægning af mulige henvendelsesformer og fordelingen mellem dem (personligt fremmøde, telefon, mail, sms osv.), andelen af unge, som ud over at modtage rådgivning også henvises til andre tilbud. Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at det ud over at afdække effektive kontaktformer i forhold til udsatte unge vil være muligt at afgøre, om ordningerne primært udgør en sluse for unge, som i forvejen kommer i kontakt med det sociale system, eller om tilbuddet appellerer til sårbare unge, som typisk ellers ikke ville modtage nogen hjælp.
- *Mål/målopfyldelse:* i hvilken grad projektet opnår de opstillede mål og delmål, hvorvidt mål er blevet ændret/justeret undervejs, i hvilken grad projektet vurderes at medføre positive forandringer i målgrup-

pen, herunder i hvor høj grad det inden for kommunen lykkes at fastholde unge i skolesystemet og på ungdomsuddannelserne. Hensigten med disse indikatorer er at konstatere, om projektet som helhed udvikler sig efter planen. Kontaktordningerne er anonyme, så der bliver ikke indsamlet individdata til evalueringen. Til gengæld af søges det, om ordningerne ser ud til at have virkninger på aggregeret niveau.

NETVÆRK OG SAMTALEGRUPPER FOR SÅRBARE BØRN OG UNGE

BAGGRUND FOR INITIATIVET

BOKS 4.1

"Børn i familier med sociale problemer føler sig ofte alene med deres tanker og vokser op i et hjem præget af uforudsigelighed og manglende omsorg. Det risikerer at efterlade varige spor. Derfor etableres der en pulje til etablering af netværksinitiativer og samtalegrupper, så børnene får hjælp til at håndtere deres situation."

Kilde: Aftale om satspuljen for det sociale område 2008-2011.

Netværk og samtalegrupper er allerede i dag et udbredt tilbud til udsatte og sårbare børn og unge. Formålet med 'Lige Muligheder'-initiativet er at støtte denne indsats, så man kan realisere nye initiativer eller udvide eksisterende tilbud. Hensigten er at skabe meningsfulde sociale fællesskaber for målgruppen med henblik på at mindske oplevelsen af at stå alene i en særligt sårbar situation. Desuden skal initiativet give børn og de unge i målgruppen et frirum, hvor de kan møde andre børn og unge i lignende situationer og tale om deres følelser og erfaringer. Det skal bidrage til at styrke deres selvværd og sociale relationer. Derudover skal der med initiativet skabes mulighed for, at børnene og de unge kan få konkret rådgiv-

ning og støtte i forhold til bolig, ungdomsuddannelser, arbejde eller genetablering af relationer til familie og netværk.

Målgruppen er sårbare og udsatte børn og unge i alderen 8-23 år. Det kan eksempelvis være børn og unge, som er ensomme, eller hvor forældrene er psykisk syge, har et misbrug, eller hvor familierne er præget af vold. Desuden kan børnene eller de unge være anbragte eller tidligere anbragte.

DE IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER

Initiativet blev meldt ud af Servicestyrelsen som en ansøgningspulje, der kunne søges af frivillige organisationer og kommuner. Den samlede ramme for initiativet var 28,5 mio. kr. Der blev givet midler til i alt 13 projekter (jf. tabel 4.1). Et af projekterne lukkede dog kort efter projektstart, nemlig Birke-Bos støttegrupper for udsatte børn og unge (ved Fonden Birke-Bo i København). Ansøgerne skulle angive, hvilken type projekt de søgte om midler til at gennemføre. Projekttyperne var inddelt i tre kategorier, som dækker over:

- Udvidelse af eksisterende netværksskabende initiativer i forhold til anbragte, tidligere anbragte og ensomme børn og unge
- Udbredelse af netværksskabende tiltag for anbragte og tidligere anbragte børn og unge
- Etablering af samtalegrupper for sårbare børn og unge. Af de 13 projekter angav 11, at de ønskede at etablere samtalegrupper for sårbare børn og unge.

De 13 kommuner/organisationer fik besked om, at de havde modtaget puljemidler i januar 2009. På undersøgelsestidspunktet (november 2009) havde to af projekterne endnu ikke påbegyndt gruppeforløb (jf. tabel 4.2). Opstartsperioden har varieret på tværs af projekterne bl.a. afhængigt af, om der først skulle ansættes personale, findes lokaler, og om man kendte målgruppen i forvejen.

TABEL 4.1

De igangsatte projekter med netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge.

Kommune/organisation	Projekttitel
Esbjerg Kommune	Projekt Himmelblå/Udbredelse af netværksskabende initiativer i forhold til anbragte børn og unge
Fonden Birke-Bo (København)	Birke-Bos støttegrupper for udsatte børn og unge
Gentofte Kommune	Udvikle gruppetoder og kommunale professionelle netværkssamarbejder
Guldborgsund Kommune	Klub for ensomme unge
Hjørring Kommune	Netværket i Hjørring Kommune
Holstebro Kommune	Børnebasen – en ressource i hverdagen
Københavns Kommune	Gruppebehandling for 'vilde piger' med blandet etnisk baggrund
Københavns Kommune	Fællesskab som forandrer – samtalegrupper som metode i arbejdet med sårbare børn
Lyngby-Taarbæk, Gentofte, Gladsaxe og Rødovre Kommuner	Samtale- og netværksgrupper for plejeanbragte børn og unge i Lyngby-Taarbæk, Gentofte, Gladsaxe og Rødovre Kommuner
Odense Kommune	Projekt FREMAD – aktive fællesskaber for unge i Odense/ Etablering af samtalegrupper for sårbare børn og unge
Psykiastrifonden (København)	Psykiastrifondens grupper for børn med psykisk syge forældre
Randers Kommune	Projekt mødestedet
Skive Kommune	Søskendegrupper/Samtalegrupper for sårbare børn og unge

TABEL 4.2

Antal deltagere i projekterne med netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge og deltagernes alder.

Kommune/organisation	Projektitel	Målgruppe/alder (år)		Antal deltagere	
		Forventet	Okt. 2009	Forventet (2009-2012)	Okt. 2009
Esbjerg Kommune	Projekt Himmelblå/Udbredelse af netværksskabende initiativer i forhold til anbragte børn og unge	15-23	16-23	213	ca. 18-20
Fonden Birke-Bo (København)	Birke-Bos støttegrupper for udsatte børn og unge	9-11		40	
Gentofte Kommune	Udvikle gruppetudier og kommunale professionelle netværkssamarbejder	8-17		ca. 60	
Guldborgsund Kommune	Klub for ensomme unge	12-17	14-17	Ikke angivet	9
Hjørring Kommune	Netværket i Hjørring Kommune	8-18	8-16	250	25
Holstebro Kommune	Børnebasen – en ressource i hverdagen	8-23	18-19	219	4
Københavns Kommune	Fællesskab som forandrer – samtalegrupper som metode i arbejdet med sårbare børn	8-12	8-12	ca. 100	15
Lyngby-Taarbæk, Gentofte, Gladsaxe og Rødovre Kommuner	Samtale- og netværksgrupper for plejeanbragte børn og unge i Lyngby-Taarbæk, Gentofte, Gladsaxe og Rødovre Kommuner	8-12	8-16	40 – 45	30
Odense Kommune	Projekt FREMAD – aktive fællesskaber for unge i Odense/Etablering af samtalegrupper for sårbare børn og unge	15-23	15-17	64	5
Pigegruppen, Køben- havns Kommune	Gruppebehandling for 'vilde piger' med blandet etnisk baggrund	13-18	14-16	21	12
PsykiaFonden (København)	PsykiaFondens grupper for børn med psykisk syge forældre	12-16	12-14	168	
Randers Kommune	Projekt mødestedet	8-23	9-13 og 16-18	266	8 (6-8 på venteliste)
Skive Kommune	Søskendegrupper/Samtalegrupper for sårbare børn og unge	8-23	9-12	30	10

Aldersspredningen blandt de børn og unge, som var rekrutteret til projekterne i oktober 2009 (de første samtalegrupper), var 8-23 år, svarende til initiativets målgruppe. På forhånd var der udpeget fire problemprofiler inden for den samlede målgruppe:

- Udsatte og sårbare børn og unge i alderen 8-23, herunder børn og unge af psykisk syge forældre, af forældre med et misbrug samt børn og unge, som er vokset op i voldelige familier
- Nuværende anbragte børn og unge i aldersgruppen 8-23 år
- Tidligere anbragte børn og unge i alderen 8-23 år
- Ensomme unge op til 23 år, herunder unge på ungdomsuddannelserne.

Ved projektstarten henvendte flest projekter sig til førstnævnte målgruppe. Indholdsmæssigt omfattede projekterne ud over samtalegrupper aktiviteter som: fællesspisning, biografture, temaaftener/undervisning samt oprettelse af mødesteder.

FÆLLESTRÆK OG VARIATIONER

FORMÅL OG AKTIVITETER

Ud fra de fastsatte formål for initiativet var der navnlig én målsætning, som projekterne havde valgt at fokusere på, nemlig at styrke børnenes og de unges selvværd og sociale relationer. Således vægtede 10 af de 13 projekter dette formål, uanset om målgruppen var børn og unge af psykisk syge forældre, anbragte eller tidligere anbragte børn eller ensomme børn og unge. Til gengæld lagde projekterne op til at benytte ganske forskellige indsatser til at opnå de samme mål. Som nævnt spredte de planlagte aktiviteter sig over et ret vidt spektrum. Det er bl.a. gruppedeltagernes alder, der har afgjort valget af indsatsen og graden af struktur i forhold til aktiviteterne. For eksempel gjaldt det for flere af de projekter, som henvender sig til de større børn, at man ønskede at arbejde med en mindre struktureret ramme for gruppemøderne. Disse blev af projektlederne karakteriseret mere som en form for 'café møder', hvor deltagerne kunne komme uden fast aftale. Ved disse møder skulle deltagerne ofte selv være med til at bestemme aktiviteterne og de mulige diskussionstemaer.

De fleste projektledere gav dog udtryk for, at de ville tilbyde langt mere planlagte mødeaktiviteter. I omkring halvdelen af projekterne vekslede møderne mellem samtalegrupper og temaaftener, hvor børnene eller de unge kunne få oplysning eller undervisning om relevante problemstillinger. Denne form for indsats kendetegnede hovedsagligt de grupper, som henvendte sig til børn opvokset med forældre eller søskende med psykiske lidelser.

Desuden indgik fysiske aktiviteter som en central indsats i de fleste projekter. Fysisk aktivitet kunne dække over en række forskellige tiltag, fx at spille spil, gå ture, tage i biografen eller på større udflugter, eventuelt med overnatninger.

Den typiske mødefrekvens for grupperne var enten én gang om ugen eller hver fjortende dag, og gruppemøderne var i de fleste tilfælde af ca. 2 timers varighed. Enkelte projekter skilte sig ud, enten ved en mindre eller større mødeaktivitet (gruppemøder hver tredje eller fjerde uge i den ene ende af spektret og tilbud med adgang til aktiviteter flere gange om ugen i den anden).

BEMANDING, LEDELSE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Alle projekter havde på undersøgelsestidspunktet flere ansatte tilknyttet. Et fællestræk ved projekterne var, at størstedelen af medarbejderne var ansat på deltid. Oftest var både projektledere og -medarbejdere ansat i en kommune og var for et bestemt antal timer løskøbt fra deres oprindelige stilling. Tiden, der samlet set var afsat til projektarbejdet (aktiviteter, planlægning, administration mv.), varierede fra 20 til 47 mandetimer om ugen. Forskellen i det afsatte timeantal afspejlede først og fremmest projekternes intensitet. Eksempelvis havde projektet, hvor der var afsat 47 timer om ugen, flere grupper kørende sideløbende samt et ugentligt arrangement med fællesspisning. De fleste projekter kalkulerede med i alt ca. 35 arbejdstimer om ugen.

Den daglige ledelse blev typisk varetaget af en projektleder, mens den overordnede ledelse ofte lå hos lederen af den afdeling eller det center, som det pågældende projekt hørte under, enten i en kommune eller i en organisation. Det fremgik af interviewrunden, at den overordnede ledelse ofte ikke havde nogen tæt tilknytning til projektet, og at flere af projekterne derfor ikke havde indregnet denne funktion i budgettet.

Hovedparten af personalet viste sig på undersøgelsestidspunktet at have pædagogisk baggrund. Det øvrige personale var typisk enten uddannede socialrådgivere eller psykologer, men der var også socialformidlere, sundhedsplejersker og lærere ansat på projekterne.

MÅLGRUPPE OG BRUGERGRUPPE

'Sårbare børn og unge' er umiddelbart en bred målgruppe. Interviewrunden viste, at nogle af projekterne netop havde valgt at fastholde sådanne åbne målgrupper og dermed havde et ganske bredt rekrutteringsgrundlag. Andre projekter valgte at tage afsæt i mere afgrænsede problemstillinger, fx ved udelukkende at henvende sig til børn og unge fra familier, hvor en søskende havde en diagnose inden for autismspektret.

Der viste sig at være stor forskel på, hvorvidt projekterne havde oplevet vanskeligheder med at rekruttere deltagere. Nogle af projekterne kendte deres målgruppe i forvejen – forstået således, at de allerede ved projektstart var i kontakt med målgruppen, hvilket havde lettet rekrutteringen betydeligt. Et par af projekterne havde så stor succes med at rekruttere, at de på undersøgelsestidspunktet havde indført ventelister. Omvendt var der flere projekter, som ikke havde fået de planlagte grupper fuldt besat. Disse projekter efterstræbte typisk et bestemt antal deltagere i grupperne, hvorfor de holdt grupperne åbne for nye deltagere frem til det tidspunkt, hvor de havde nået det rette antal. Andre projekter opererede med åbne grupper de første mødegange, hvorefter grupperne blev lukket for nye deltagere i resten af indsatsforløbet.

I puljeansøgningen havde flere af projekterne beskrevet deres målgruppe som dækkende hele eller det meste af aldersspektret af børn og unge mellem 8 og 23 år (jf. tabel 4.2). Dette blev efterfølgende justeret af forskellige årsager. Nogle steder var man fx afhængig af, at andre instanser henviste børn og unge til projektet, hvilket kunne ændre på den forventede aldersgruppe. De rekrutteringsvanskeligheder, som nogle projekter har beskrevet, knyttede sig dog ikke til en bestemt aldersgruppe. Mens man nogle steder havde vanskeligheder med at rekruttere de ældste grupper, oplevede andre problemer med at engagere de yngste på ned til 8 år. Samlet set henvendte de fleste grupper sig i projekternes startfase til 'mellemlgruppen', det vil sige de 15-16-årige deltagere.

Med undtagelse af et enkelt projekt, der udelukkende havde fokus på udsatte piger, henvendte alle projekterne sig til begge køn. For omkring halvdelen af projekterne gjaldt, at fordelingen af drenge og piger

var ligelig, mens der i de øvrige projekter var en overvægt af piger. Kun et enkelt sted rapporterede man, at der var flest drenge med i grupperne. Alle projekter henvendte sig til børn og unge uanset etnisk baggrund. Med undtagelse af et enkelt projekt var mønstret dog, at det hovedsageligt var børn og unge med etnisk dansk baggrund, der deltog i de første netværk og samtalegrupper.

TIDSPLAN

På undersøgelsestidspunktet tegnede der sig et billede af, at projekterne samlet set var kommet lidt senere med deres aktiviteter, end hvad der var kalkuleret med i ansøgningerne. Projekterne pegede selv på, at en del af forklaringen var, at beskeden om den modtagne finansiering kom senere end forventet, men at den organisatoriske forberedelsesfase også havde været mere tidskrævende end antaget. På et af projekterne kunne man fx fortælle, at det havde været vanskeligt at finde vikarer til de stillinger, som projektets medarbejdere skulle frikøbes fra, og at dette havde forsinket processen som helhed.

Tidsplanen for den enkelte deltager varierede meget fra projekt til projekt. Et sted arbejdede man fx med seks mødegange pr. deltager, mens deltagerne i en anden gruppe kunne komme så mange gange, de havde lyst. Overordnet var der tale om, at ca. en tredjedel af projekterne havde gruppeforløb af et halvt års varighed, en tredjedel havde forløb af omkring 1 års varighed, mens den sidste tredjedel af projekterne havde grupper, som løb fra 2 år og opefter.

ØKONOMI OG FORANKRING

Der er stor variation mellem projekternes samlede bevillinger, som spænder sig fra kr. 185.679 kr. til 4.345.000 kr. (jf. tabel 4.3). Et enkelt projekt løber kun over 2 år, hvilket også afspejles af en mindre bevilling. Det er kendetegnende for de projekter, der har modtaget bevillinger på mindre end 1 mio. kr., at de ikke tilbyder aktiviteter som weekendture eller andre 'ud af huset'-arrangementer, men har fokus på arbejdet med samtalegrupper i egne lokaler.

På undersøgelsestidspunktet var det vanskeligt at danne sig et præcist overblik over projekternes samlede økonomiske situation, da de viste sig i vidt omfang at være integreret i den organisatoriske struktur, de var del af. Det gjaldt fx i forhold til brug af lokaler, men som nævnt

også i forhold til den overordnede projektledelse, der typisk ikke indgik i projektbudgettet.

TABEL 4.3

De budgetmæssige rammer for projekterne med netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge.

Kommune/organisation	Projekttitle	Bevilling i kr.
Esbjerg Kommune	Projekt Himmelblå/Udbredelse af netværkskabende initiativer i forhold til anbragte børn og unge	3.162.800
Fonden Birke-Bo (København)	Birke-Bos støttegrupper for udsatte børn og unge	336.485
Gentofte Kommune	Udvikle gruppetudier og kommunale professionelle netværksarbejder	670.990
Guldborgsund Kommune	Klub for ensomme unge	2.263.400
Hjørring Kommune	Netværket i Hjørring Kommune	4.018.961
Holstebro Kommune	Børnebasen – en ressource i hverdagen	1.423.760
Københavns Kommune	Fællesskab som forandrer – samtalegrupper som metode i arbejdet med sårbare børn	3.570.000
Københavns Kommune	Gruppebehandling for 'vilde piger' med blandet etnisk baggrund	1.400.000
Lyngby-Taarbæk, Gentofte, Gladsaxe og Rødovre Kommuner	Samtale- og netværksgrupper for plejeanbragte børn og unge i Lyngby-Taarbæk, Gentofte, Gladsaxe og Rødovre Kommuner	4.345.000
Odense Kommune	Projekt FREMAD – aktive fællesskaber for unge i Odense/Etablering af samtalegrupper for sårbare børn og unge	2.830.104
PsykiatriFonden (København)	PsykiatriFondens grupper for børn med psykisk syge forældre	2.000.000
Randers Kommune	Projekt mødestedet	3.200.000
Skive Kommune	Søskendegrupper/Samtalegrupper for sårbare børn og unge	185.679

FAGLIGE INDIKATORER

Forsøgsprojekterne under 'Lige Muligheder' måles på en række faglige eller indholdsmæssige indikatorer, som indgår i den løbende evaluering (via projekternes årlige indtastninger i M&E-systemet). For initiativet 'Netværk og samtalegrupper' har vi opsat følgende målepunkter:

- *Målgrupper:* det samlede antal deltagere, fordelingen mellem deltagerne i forhold til alder, køn, etnicitet og problemprofil. Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at 'Netværk og samtalegrupper' henven-

der sig til en meget varieret gruppe børn og unge med vidt forskellige vanskeligheder og problemprofiler. Det er væsentligt, ikke mindst af hensyn til effektevalueringen, at få dannet så præcist et billede af denne variation som muligt.

- *Aktiviteter*: karakteren af de benyttede indsats typer, varighed af deltagelsesforløb, intensitet i deltagelse (mødehyppighed). Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at der arbejdes med flere modeller for samtaleforløb i projekterne, og at det også på dette plan er væsentligt at få afdækket variationen, ikke mindst i forhold til effektevalueringen. Nogle steder er der således tale om relativt kortvarige, afsluttede forløb, mens deltagerne på andre forsøgsprojekter kan være tilknyttet i flere år.
- *Mål/målopfyldelse*: i hvilken grad projektet opnår de opstillede mål og delmål, hvorvidt mål er blevet ændret/justeret undervejs, i hvilken grad deltagerne færdiggør de planlagte forløb, i hvilken grad projektet medfører positive (eller negative) forandringer i målgruppen, og i hvilket omfang de deltagende børn og unge fastholdes i skolegang og motiveres til at påbegynde/blive fastholdt i uddannelsesforløb. Hensigten med disse indikatorer er at konstatere, om projektet som helhed udvikler sig efter planen. Individdata indhentes via effektevalueringen, men på projektniveauet er der tale om vurderinger af udviklingen i og succesgraden med de valgte indsats typer.

SOCIALE VICEVÆRTER I UNGDOMSBOLIGER

BAGGRUND FOR INITIATIVET

BOKS 5.1

"For unge med sociale problemer er det særligt svært at skulle bo på egen hånd. Der gives mulighed for at ansætte sociale viceværter i tilknytning til ungdomsboliger med udsatte unge. Viceværterne skal stå til rådighed for de unge, opfange evt. problemer tidligt og støtte samværet mellem den unge og de øvrige beboere."

Kilde: Aftale om satspuljen på det sociale område 2008-2011.

Initiativet 'Sociale viceværter i ungdomsboliger' udspringer af regeringens målsætning om, at mindst 95 pct. af en ungdomsårgang i år 2015 har en kompetencegivende uddannelse. Man vurderer, at der er et potentiale i en styrket indsats over for udsatte unge, for hvem sociale problemer udgør en barriere for gennemførelsen af en uddannelse. Formålet med ansættelse af sociale viceværter i tilknytning til ungdomsboliger eller kollegier er at styrke de udsatte unges muligheder for at bryde en negativ social udvikling og klare sig på egen hånd i et positivt livsforløb. Mere konkret er målet at skabe boligmæssige rammer, der kan sikre, at udsatte unge bedre kan passe en uddannelse eller et arbejde. Viceværterne skal stå til rådighed for den unge, opfange eventuelle problemer tidligt i for-

løbet og bygge bro mellem den unge og de øvrige beboere, så udsatte unge opnår bedre muligheder for at opbygge positive sociale netværk i ungdomsboligen, ligesom bomiljøet forbedres for alle beboere.

Målgruppen er udsatte unge, der bor på kollegier eller i ungdomsboliger, og problemstillingerne spænder fra eksempelvis generelle udfordringer i forbindelse med at flytte hjemmefra over unge med et lille eller sårbart netværk og til problemer med kriminalitet, psykisk sygdom og misbrug.

DE IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER

Initiativet blev meldt ud af Servicestyrelsen som en ansøgningspulje, som kunne søges af ungdomsboliginstitutioner, der huser udsatte unge, og kommuner i fællesskab. Den samlede ramme for initiativet var 20 mio. kr. Der blev givet midler til i alt seks projekter (jf. tabel 5.1). To af projekterne er organiseret af almene boligorganisationer (Kollegiekontoret i Århus og Avedøre Boligselskab), et af en selvejende institution (Morsø Gymnasium), et i privat regi (SIC-Fonden), et i et samarbejde mellem den selvejende ungdomsboliginstitution 4. Maj Kollegiet i Marstal, Det Ærøske Boligselskab og Marstal Navigationsskole, mens det sidste er organiseret af Kollegie Konsulent Ordningen, som er en forening i tilknytning til et kollegium. Geografisk spreder projekterne sig over hele Danmark med projekter i Tønder, Hvidovre, Århus, Kongens Lyngby, på Morsø og Ærø.

TABEL 5.1

De igangsatte projekter med sociale viceværter i ungdomsboliger.

Projektansvarlig	Kommune	Projektitel
Kollegie Konsulent Ordningen	Lyngby-Taarbæk	Kollegie Konsulent Ordningen
SIC-Fonden	Tønder	Udvikling af social vicevært med etablering af i SIC-Fondens hybelordning
4. Maj Kollegiet i Marstal m.fl.	Ærø	Skolemor i Marstal
Avedøre Boligselskab v. KAB	Hvidovre	Hybelguide
Morsø Gymnasium	Morsø	Nye mål
Kollegiekontoret	Århus	Sociale viceværter på Skjoldhøjkollegiet

Ansøgningspuljen åbner for støtte til ansættelse af en social vicevært med socialfaglig baggrund i en 4-årig periode, og det har været et centralt kriterium i bedømmelsen af ansøgningerne, at projekterne er fremadrettede og løsningsorienterede, samt at de indeholder en forankrings- og finansieringsplan for tiden efter perioden med statslig medfinansiering. To af projekterne, 'SIC-Fondens hybelordning' og 'Skolemor i Marstal', er en fortsættelse eller udvidelse af eksisterende aktiviteter.

FÆLLESTRÆK OG VARIATIONER

FORMÅL OG AKTIVITETER

De seks projekter deler den overordnede målsætning om, at de unge skal blive bedre rustet til at fuldføre deres uddannelse og på længere sigt kunne klare sig på arbejdsmarkedet. Vægtningen af de konkrete delmål varierer imidlertid betragteligt, hvilket bl.a. skyldes, at projekterne har at gøre med meget forskellige målgrupper (se nedenfor). Projekter, der er knyttet til en uddannelsesinstitution, har ikke overraskende et stort fokus på uddannelsesrelevante aspekter af indsatsen, fx fremmøde- og gennemførelsesfrekvenser. Derimod fokuserer fx et kollegieprojekt som Skjoldhøjprojektet i højere grad på bomiljøet, mens SIC-Fondens hybelordning først og fremmest retter indsatsen mod at træne de unge i at bo i egen lejlighed og klare daglige gøremål.

Gennemgangen af projektansøgningerne viste, at de konkrete indsatser kun var beskrevet på et forholdsvis overordnet niveau, bl.a. som "tilgængelig og opsøgende støtte" og "netværksskabende aktiviteter". Interviewrunden konkretiserede indsatsernes indhold, men kun til en vis grad, da den opstartsfasen, man alle steder befandt sig i, også blev betragtet som en afklaringsfase, hvor man skulle afsøge og definere de faktiske behov. Det blev dog klart, at variationen i indsatsernes konkrete indhold og intensitet var stor – fra morgenvækning og lektiehjælp til organisering af fællesspisning, flyttehjælp, vejledning i forhold til fx kost og økonomi, hjælp til tøjvask og rengøring, botræning, konfliktmægling, støttesamtaler, kontaktpersonfunktion mellem den unge og myndigheder/læge/psykiater osv.

Alle projekter viste sig at rumme både individuelle og gruppeorienterede aktiviteter, men vægtningen mellem dem var forskellig. Eksempelvis havde SIC-Fondens projekt primært fokus på de individuelle ind-

satser (med den begrundelse, at brugerne alle har meget forskellige behov), mens Skjoldhøjkollegiets projekt i højere grad lagde vægt på aktiviteter, der inkluderede flere af kollegianerne, og på de gruppedynamikker, der her kunne opstå. Projekterne varierede derfor også i forhold til, hvor meget de øvrige beboere skulle involveres i indsatsen. Flere projektledere nævnte det som et centralt mål, at der skulle etableres en kultur på stedet, hvor gamle beboere tog imod nye beboere og af sig selv gik ind i en aktiv problemløsning, uden at den sociale vicevært nødvendigvis skulle involveres. Et mere formaliseret eksempel på dette er Skjoldhøjprojektets 'Guideordning', hvor frivillige får ansvaret for at tage imod et vist antal nye kollegianere og give dem en god start på kollegielivet.

Samlet set viste der sig at være stor forskel på aktiviteterernes karakter (indhold, omfang og intensitet) i de seks projekter. Det eneste fællestræk var så at sige, at man alle steder fremhævede fleksibiliteten: At indsatsen skulle udvikles i takt med omstændighederne og målgruppens aktuelle behov.

BEMANDING, LEDELSE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Variationen i de seks projekter var ligeledes betydelig i forhold til indsatsens organisering, fx med hensyn til viceværtens rolle og relationen til samarbejdspartnere. Vi skal dog nævne, at flere af projekterne på undersøgelsestidspunktet endnu ikke havde fået ansat det forventede antal medarbejdere. De fleste projekter havde valgt en model, hvor en social vicevært stod for den daglige og brugerorienterede indsats, mens projektledelsen var mere tilbagetrukket. Enkelte projekter fungerede dog mere som et teamarbejde, hvor den sociale vicevært varetog den daglige ledelse og i lidt mindre grad selv var involveret i den direkte kontakt til deltagerne. Generelt søgte projekterne at udnytte de kompetencer, der allerede fandtes hos de tilknyttede institutioner eller samarbejdspartnere. Eksempelvis havde SIC-Fonden en række ansatte med forskellige kompetencer, som projektet kunne konsultere efter behov, mens de andre projekter i højere grad var afhængige af professionelle, der blev stillet til rådighed af kommunen eller tilkøbt for projektmidler.

Den uddannelsesmæssige baggrund for de medarbejdere, der var blevet ansat på undersøgelsestidspunktet, spændte bredt. De ansatte havde således baggrund i bl.a. psykologi, rådgivning, pædagogik, social- og sundhedsområdet, sagsbehandling og international markedskommu-

nikation. Flere af projektlederne og de sociale viceværter havde erfaring med lignende projekter med unge som målgruppe.

I forhold til samarbejdspartnere nævnte de interviewede især de kommunale forvaltninger/sagsbehandlere, men generelt var projekterne i kontakt med mange forskellige aktører. De projekter, der var knyttet til en eller flere uddannelsesinstitutioner, havde naturligt nok samarbejdspartnere herfra, og kollegieprojekterne havde tilsvarende relationer til fx beboerråd og kollegieforeninger. Andre samarbejdspartnere, som blev nævnt, omfattede praktiserende psykologer, sportsklubber og diverse interesseorganisationer.

MÅLGRUPPE OG BRUGERGRUPPE

Som udgangspunkt var initiativets målgruppe ganske bredt defineret, og det afspejles også i de målgrupper, man har valgt at arbejde med, både inden for og på tværs af det enkelte projekt (jf. tabel 5.2). Nogle projekter viste sig kun at arbejde med udsatte unge, mens andre favnede langt bredere, fx ved at rette sig mod alle kollegianere/studerende på de pågældende kollegier/uddannelser. Det betyder, at de problemstillinger, der blev fremhævet som centrale for indsatsen, strakte sig fra det relativt banale til ganske alvorlige problemkomplekser. I den ene ende af skalaen fandt vi fx unge, der lige var flyttet hjemmefra og måske ikke havde lært at betjene en vaskemaskine eller møde til tiden under de mere frie undervisningsrammer i et universitetsmiljø. I den anden ende optrådte der alvorlige vanskeligheder med psykiatriske diagnoser og misbrugsproblemer, som fx prægede tidligere anbragte hybelbeboere.

Flere af projekterne havde allerede i projektansøgningen defineret deres målgruppe bredt, mens målgruppen i andre tilfælde blev udvidet i opstartsfasen, fx som følge af ændrede ydre omstændigheder. Eksempelvis havde projektet i Morsø på undersøgelsestidspunktet fået tre beboere på flygtningekvoten henvist fra kommunens integrationsafdeling, mens SIC-Fondens projekt havde fået beboere med psykiske problemstillinger, der principielt lå uden for deres oprindelige målgruppeafgrænsning.

TABEL 5.2

Målgruppe, problemstillinger og alder for deltagerne i projekterne med sociale viceværter i ungdomsboliger.

Projektansvarlig	Målgruppe	Tyngden af målgruppens problemstillinger	Særligt fremhævede problemstillinger	Aldersgruppe
Kollegie Konsulent Ordningen	Alle kollegieboere og evt. også andre studerende på DTU	Alt fra ensomme unge til misbrugsproblemer og psykiske/fysiske problemer	Social isolation og en kultur blandt ingeniørstuderende, hvor det er tabu at vise, at man har personlige problemer	Ikke afgrænset
SIC-Fonden	Alle beboere i SIC-Fondens hybelordning	Unge med problemer af social, fysisk eller psykisk karakter, der er for velfungerende til at modtage mere omfattende sociale tilbud, men for svage til at klare sig selv	Unge med behov for botræning, så de kan klare sig i egen bolig.	18-25 år (ansøger om at blive godkendt til at inkludere yngre deltagere)
4. maj Kollegiet i Marstal m.fl.	HF-søfartsstuderende i Marstal	Unge med behov for hjælp til alt fra praktiske hverdagsting til krisehjælp i forbindelse med dødsfald	Umodenhed blandt unge, der lige er flyttet hjemmefra	Ikke afgrænset
Avedøre Boligselskab v. KAB	Alle beboere i boligselskabets hybelbebyggelse, men primært med fokus på de ensomme og isolerede unge	Unge med behov for hjælp til alt fra kontakt til kommunen, uddannelses- og erhvervsvejledning, mægling med andre beboere og til personlige samtaler fx i forbindelse med social isolation	Stærk social isolation og ensomhed blandt en del af hybelbeboerne	Ikke afgrænset
Morsø Gymnasium	Udsatte unge på kollegierne Dueholmkollegiet og Skovparken i Nykøbing Mors samt andre elever på Morsø Gymnasium	Unge med behov for hjælp til alt fra praktiske hverdagsting til misbrug, psykiske problemer og problematikker såsom incest, misbrug eller psykisk sygdom i familien	Umodenhed blandt unge, der lige er flyttet hjemmefra	Ikke afgrænset
Kollegiekontoret	Primært de 'svage' (bredt defineret) unge på kollegiet. Sekundært kollegiets øvrige beboere	Unge med behov for hjælp til alt fra konkrete råd omkring kollegie- eller uddannelsessituation, konflikter med andre beboere og til alvorlige psykiske problematikker	Sociale og personlige problemer	Ikke afgrænset, men størstedelen er 18-25 år

TIDSPLAN

Selvom forsøgsperioden på 4 år er fælles for alle, er der stor forskel på projekternes tidsplan. Det skyldes, at indsatsen nogle steder er en fortsættelse eller en udvidelse af et allerede eksisterende tilbud, mens andre projekter er helt nystartede. Det betyder også, at nogle af projekterne på undersøgelsestidspunktet befinder sig i en etableringsfase, mens andre har igangværende indsatser.

For størstedelen af projekternes vedkommende giver det ikke mening at tale om en decideret ind- eller udskrivning, hvorfor der heller ikke kan defineres en tidsplan for den enkelte deltager. Indsatserne er i højere grad organiseret som tilgængelige tilbud for de unge, der er tilknyttet de pågældende boliger.

ØKONOMI OG FORANKRING

De enkelte projekters samlede budget over den 4-årige forsøgsperiode varierer fra 1.800.261 kr. til 7.020.840 kr. Det er særligt KKO's projekt, der skiller sig ud med et budget på over 7 mio. kr. (jf. tabel 5.3).

TABEL 5.3

De budgetmæssige rammer for projekterne med sociale viceværter i ungdomsboliger.

Kommune	Projekttitle	Samlet budget (kr.)
Lyngby-Taarbæk	Kollegie Konsulent Ordningen	7.020.840
Tønder	Udvikling af social vicevært med etablering i SIC-Fondens hybelordning	2.926.864
Ærø	Skolemor i Marstal	1.852.000
Hvidovre	Hybelguide	2.476.553
Morsø	Nye mål	1.800.261
Århus	Sociale viceværter på Skjoldhøjkollegiet	3.241.880

Projektet i Lyngby-Taarbæk medfinansieres af Kollegie Konsulent Ordningen med 25 pct. I Tønder går midlerne fra forsøgspuljen først og fremmest til personalelønninger, mens øvrige udgifter dækkes af SIC-Fonden. På Ærø har tilførslen af puljemidler skabt større sikkerhed om 'Skolemor'-ordningen, der i sig selv startede som et forsøgsprojekt. Ordningen finansieres her af flere bidragsydere: 4. Maj Kollegiet finansierer 25 pct., Marstal Navigationsskole hjælper til med lønnen, og der er desuden nogle private tilskud. I Hvidovre bidrager Avedøre Boligselskab og

kommunen samlet med 25 pct. af budgettet. Projektet i Morsø medfinansieres af kommunen med 20 pct., og Morsø Gymnasium afholder udgifterne til projektledelse. I Århus medfinansieres projektet af kommunen, der betaler 25 pct. af udgifterne i form af arbejdstimer til bl.a. socialrådgivere. Alle projektlederne udtrykker forhåbninger om at kunne fortsætte aktiviteterne efter tilskudsperiodens udløb.

FAGLIGE INDIKATORER

Forsøgsprojekterne under 'Lige Muligheder' måles på en række faglige eller indholdsmæssige indikatorer, som indgår i den løbende evaluering (via projekternes årlige indtastninger i M&E-systemet). For initiativet 'Sociale viceværter' er målepunkterne for de tre temaer ikke endeligt fastlagt endnu, men vi forventer at inddrage følgende indikatorer:

- *Målgrupper*: det samlede antal deltagere, fordelingen af deltagere i forhold til hovedbeskæftigelse (fx skole/uddannelse, arbejde, overførselsindkomst), de typiske problemprofiler. Begrundelsen for valg af disse indikatorer er, at initiativet henvender sig til unge i vidt forskellige situationer og med meget forskelligartede ressourcer, og at det derfor er afgørende at indkredse de væsentligste forskelle (og ligheder) i brugergrupperne.
- *Aktiviteter*: karakteren af de benyttede indsats typer, niveauer for deltagelse, graden af brugerstyring af aktiviteter. Begrundelsen for valg af disse indikatorer er, at også indsatserne varierer betragteligt, både inden for og på tværs af projekterne, og at det er væsentligt at få kortlagt variationerne, ikke mindst i forhold til effektevalueringen. Desuden er det vigtigt at få indblik i de niveauer, som deltagelsen kan finde sted på, fx om brugerne generelt benytter viceværtfunktionen forholdsvis systematisk eller kun mere sporadisk.
- *Mål/målopfyldelse*: i hvilken grad projektet opnår de opstillede mål og delmål, hvorvidt mål er blevet ændret/justeret undervejs, i hvilken grad projektet medfører positive (eller negative) forandringer i målgruppen, og i hvilket omfang de deltagende unge fastholdes i skolegang/uddannelse. Hensigten med disse indikatorer er at konstatere, om projektet som helhed udvikler sig efter planen. Det gælder både i forhold til den individuelle støtte og i forhold til målsætningerne om

at øge den generelle trivsel i ungdomsboligerne, fx målt på den generelle trivsel på stedet, antallet af beboerklager og antallet af udsættelser.

AMBULANTE TILBUD TIL UNGE, ENLIGE OG SÅRBARE MØDRE

BAGGRUND FOR INITIATIVET

BOKS 6.1

"Der etableres kollegier for unge, enlige og sårbare mødre, som har behov for støtte i hverdagen. Kollegierne skal have fokus på en helhedsorienteret indsats, der kombinerer praktisk støtte, rådgivning og et fokus på uddannelse og beskæftigelse. Der afsættes samtidig en pulje til ambulante tilbud, herunder til 'mor-praktik'-ordninger i daginstitutioner."

Kilde: Aftale om satspuljen på det sociale område 2008-2011.

Formålet med initiativet er at give unge, enlige og sårbare mødre (og gravide) støtte til at opbygge og anvende deres ressourcer på lige fod med deres jævnaldrende. I initiativet fokuseres der på, at de unge mødre fastholder eller gennemfører en kompetencegivende uddannelse, og at de opnår en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Samtidig fokuseres der på – gennem en helhedsorienteret indsats – at understøtte, at mødrene får optimale betingelser for at opnå en stabil og meningsfuld tilværelse. Ansøgningspuljens anvendelsesområde blev formuleret som:

- Kollegier for unge, enlige og sårbare mødre, som er under uddannelse eller er uddannelsessøgende

- Kollegier for unge, enlige og sårbare mødre, som endnu ikke er under uddannelse, men som er parate til at arbejde målrettet for at blive uddannelsesparate
- Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre.

I praksis er der kun tale om sidstnævnte anvendelsesområde, eftersom de fire godkendte projekter alle omhandler etablering eller videreudvikling af ambulante tilbud. Af samme grund benævnes initiativet fremover i denne rapport 'Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre' eller blot 'Unge mødre'.

Målene med initiativet er, at:

- to tredjedele af mødrene fastholder eller gennemfører en kompetencegivende uddannelse
- to tredjedele af mødrene fastholder eller opnår en god forældreevne
- to tredjedele af mødrene fastholder eller opnår et socialt netværk
- to tredjedele af mødrene trives
- to tredjedele af mødrene opnår fast tilknytning til arbejdsmarkedet senest 1 år efter, at de har gennemført en uddannelse.

Den primære målgruppe for initiativet er defineret som unge enlige mødre (eller gravide) under 20 år samt unge, enlige og *sårbare* mødre (eller gravide) under 25 år. I puljevejledningen understreges det, at denne afgrænsning ikke udelukker individuelle skøn i visitationen i forhold til mødrenes alder. Begrebet *sårbare mødre* dækker over en række sammensatte problemstillinger og belastningsfaktorer. Puljevejledningen nævner eksempelvis mødre, der er uden uddannelse eller arbejde, er på kontanthjælp, har haft en udsat barndom, har et svagt netværk, har psykosociale problemer eller er i kontakt med de sociale myndigheder pga. bekymringer omkring barnets/børnenes trivsel.

DE IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER

Servicestyrelsen meldte initiativet ud som en ansøgningspulje, hvor kollegiprojekterne kunne søges af kommuner, mens de ambulante tilbud kunne søges af kommuner, organisationer, selvejende institutioner og foreninger – evt. i fællesskab. Den samlede ramme for initiativet var 50,4

mio. kr. Som nævnt blev der kun givet midler til projekter, der ønskede at udvikle ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre. Fire projekter modtog midler. Tre er kommunale (Randers, Ringsted og Vordingborg), mens et enkelt varetages af en selvejende institution (Odense). Projekterne påbegyndte deres aktiviteter i sensommeren 2010 (jf. tabel 6.1).

TABEL 6.1

De igangsatte projekter med ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre.

Projektansvarlig	Kommune	Projekttitel	Opstart af deltagerforløb
Den selvejende institution Dagkollegiet for unge mødre	Odense	Dagkollegiet for unge mødre	August 2010
Randers Kommune	Randers	Studiemødregupper	September 2010
Ringsted Kommune	Ringsted	Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre	August 2010
Vordingborg Kommune	Vordingborg	Bryd den sociale arv	August 2010

På undersøgelsestidspunktet var projekterne stadig i opstartsfasen, som bl.a. omfattede ansættelse af personale, etablering af de fysiske rammer, kontakt til kommende deltagere, lokalisering af egnede mentorer samt etablering af samarbejde med kommunale forvaltninger, uddannelsesinstitutioner og sundhedsplejersker.

FÆLLESTRÆK OG VARIATIONER

FORMÅL OG AKTIVITETER

Alle fire projekter havde afsat i fælles centrale mål, som var i overensstemmelse med puljevejledningen: At de unge mødre gennemfører en uddannelse, opnår fast tilknytning til arbejdsmarkedet, styrker deres netværk og forældrekompetencer og opnår en generelt bedre trivsel. Særligt uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning blev fremhævet som vigtige mål, men det fremgik af interviewene, at man betragter målene som sammenhængende og som forudsætninger for hinandens opfyldelse.

Der var imidlertid betragtelige variationer mellem de fire projekter i forhold til konkrete målsætninger og de aktiviteter, de forventede at

iværksætte for at nå målene. Forskellene vedrørte bl.a. varigheden og intensiteten af indsatserne, procedurerne for indtag og udslusning, samt hvorvidt deltagelsen var baseret på frivillighed eller havde form af aktivring (jf. tabel 6.2).

TABEL 6.2

Varighed, intensitet, indtag og vilkår for aktiviteterne i projekterne med ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre.

Kommune	Forløbets længde for den enkelte deltager	Gruppeforløbets intensitet	Indtag	Vilkår for deltagelse
Odense	Op til 1 år (+ yderligere 1 år i en efterværnsgruppe)	Gruppemøder 3 dage om ugen fra kl. 10-15	Løbende indtag og udslusning på baggrund af individuelle bedømmelser	Aktivering
Randers	16 uger	Gruppemøde en gang om ugen	Hver gruppe lukkes for nye deltagere ved opstart	Frivillig
Ringsted	Op til 3 år	Ikke én fast gruppe (se uddybende forklaring nedenfor)		Frivillig
Vordingborg	0,5 år	Gruppemøder alle hverdage kl. 9-14	Lukkede grupper (dog med mulighed for indtag de første 14 dage efter opstart)	Aktivering for kontant-hjælpsmodtagere, frivilligt for mødre på barsel

De fire projekter var på interviewtidspunktet stadig så tidligt i forløbet, at mange af aktiviteterne endnu ikke var fastlagt. Projektlederne fortalte desuden, at mange af aktiviteterne ville tage form efter brugernes konkrete behov og ønsker. På alle fire projekter tager man dog afsæt i en form for gruppeforløb, men med mulighed for individuel vejledning. Tre af projekterne (Odense, Randers og Ringsted) benytter desuden mentorer.

Projektet i Odense fremhævede, at man her fortrinsvis bygger på gruppeforløb, hvor fokus rettes mod "individet i gruppen", det vil sige, at den enkelte deltager skal lære om egne problemstillinger ved at spejle sig i de øvrige gruppemedlemmer. Man forventede bl.a. at arbejde med temaer som:

- Barn-forældrerelationer, der fokuserer på forældrerollen og børnenes udvikling og behov
- Mødrenes personlige udvikling, hvor der arbejdes med de forhindringer, som de unge mødre oplever i forhold til uddannelse, parforhold mv. samt med sundhed og forebyggelse
- Uddannelse, der indbefatter elementer som lektiehjælp og udvikling af en hensigtsmæssig uddannelseskultur.

Grupperne skal løbe i op til 1 år, og deltagerne vil sideløbende få adgang til individuelle samtaler med projektets medarbejdere. Efterfølgende er der mulighed for, at de unge mødre deltager i en 1-årig efterværnsgruppe, der skal mødes ca. hver tredje uge. Dette forløb vil primært have fokus på netværksdannelse og uddannelse. Ud over gruppeforløbene forventede man også at tilbyde individuelt orienterede interventioner i hjemmet samt en mentorordning, hvor den enkelte deltager kan få tilknyttet en frivillig, der skal fungere som rollemodel og hjælpe med lektier osv. Målsætningen var, fortalte projektlederen, at deltagerne bliver uddannelsesklare i løbet af 1/2-1 år.

Projektet i Randers byggede ifølge projektlederen på en helhedsorienteret indsats i den forstand, at det fokuserer på at støtte de unge mødre i at skabe sammenhæng mellem studie- og familieliv. Projektet nævnte følgende overordnede indsatsområder som centrale:

- Forældrekompetencer
- Uddannelse, herunder studieteknik og lektiehjælp

- Netværksskabende aktiviteter
- Individuel støtte.

Der vil blive afholdt gruppeforløb med 8-10 deltagere, hvor man bl.a. skal arbejde ud fra Ken Heaps 'gruppemetode'. Metodens omdrejningspunkt er mobilisering af gruppemedlemmernes egne ressourcer gennem erfaringsdeling. Tanken er, at netop kollektive processer øger den enkeltes evne til at mestre sin egen livssituation. Gruppen arbejder med forskellige emner, som fx børns udvikling, rollen som mor, planlægning af hverdagen, lektier, økonomi, studieteknik og netværk. Deltagerne får medindflydelse på, hvilke temaer der skal tages op, og der er mulighed for at hente fagpersoner ind, der kan bidrage i forhold til specifikke emner. Sideløbende arrangeres der pasning af børnene, og gruppemøderne slutter med fællesspisning for både mødre og børn for at styrke det sociale netværk. Desuden forventede projektlederen, at der ville blive tilbudt om en mentorordning, hvor de mødre, der har behov for det, får tilknyttet en person, der skal fungere som en slags rollemodel. Projektet står for uddannelse af mentoren og for den indledende kontakt, men lader det herudover være op til mentoren og den enkelte familie at aftale det nærmere samarbejde. Projektet fokuserer primært på de gruppebaserede aktiviteter, men der er åbenhed over for, at nogle af de unge mødre kan have behov for fx individuelle samtaler samt besøg i hjemmet, hvis de har specifikke udfordringer. Der afholdes udflugter og weekendture for at styrke de sociale relationer.

På projektet i Ringsted ønskede man bl.a. at benytte Marte Meo-metoden, hvor man fokuserer på det gode samspil mellem forældre og barn. Projektet adskiller sig fra de andre tre ved at tage udgangspunkt i en allerede eksisterende 'ung mor'-gruppe og ved at have en individuel mentorordning som det bærende element. De unge mødre kan være tilknyttet projektet i op til 3 år, men med dalende intensitet i mentorordningen. Projektet tilbyder derudover forskellige gruppeforløb i et hus, der har faste åbningstider og også fungerer som netværkssted, rådgivningscenter mv. Indholdet af forløbene var ikke endeligt afklaret på undersøgelsestidspunktet, men projektet nævnte følgende mulige emner:

- Parforhold
- Jobstart
- Kost og motion

- Lektiehjælp
- Børneopdragelse.

Man forventede herudover også at tage på udflugter et par gange om året. Turene planlægges med afsæt i deltagerens ønsker. Ringstedprojektet havde – ud over de brugerorienterede målsætninger vedrørende uddannelse, beskæftigelse, netværk mv. – også et eksplicit mål om at styrke det tværfaglige samarbejde mellem forvaltningsgrene og de forskellige aktører på området.

Projektet i Vordingborg har overordnet set fokus på de sårbare mødres uddannelse, men fremhævede, at målgruppen står med en række problemer og udfordringer, som projektet skal hjælpe de unge mødre med at tackle som en forudsætning for, at de siden hen kan gennemføre et uddannelsesforløb. Hovedvægten ligger på den gruppebaserede indsats, men der vil også i mindre omfang være mulighed for individuelle samtaler og personlig rådgivning. Gruppeindsatsen indledes med et 8-ugers forløb, der primært er rettet mod uddannelses- og erhvervsoplysning. Af andre temaer nævnes bl.a. undervisning om mor-barn-relationer, velvære, kost, motion, praktikforløb mv. Målsætningerne for projektet var, at 75 pct. af deltagerne kommer i gang med en uddannelse, at de unge mødre bliver selvforsørgende, og at projektet fungerer forebyggende, forstået således at man kan undgå vidtgående indgreb fra de sociale myndigheders side (fx en anbringelse af barnet).

BEMANDING, LEDELSE OG SAMARBEJDSPARTNERE

Projektlederne og medarbejderne i de fire projekter har ganske forskellige uddannelsesbaggrunde, men hovedparten har erfaring med at arbejde med udsatte grupper, fx fra tidligere ansættelser i forvaltningen eller fra pædagogisk og sundhedsfagligt arbejde. Projektet i Odense blev igangsat af tre personer (en socialrådgiver, en pædagog og en cand.mag.) med supplerende psykoterapeutisk baggrund. Forventningen var, at der skulle ansættes yderligere en person med terapeutisk uddannelse og socialrådgivererfaring. Desuden skulle der tilknyttes et antal frivillige mentorer. I Randers var der på undersøgelsestidspunktet indtil videre kun én ansat, nemlig den daglige leder af projektet, som er supervisor, familiebehandler og uddannet i Ken Heaps 'gruppemetode'. Projektet forventede at ansætte endnu en medarbejder, og man var i gang med at finde kvalificerede mentorer. I Ringsted var der ansat to personer, dels projektlederen (ud-

dannet sygeplejerske og sundhedsplejerske og har en diplomlederuddannelse), dels en pædagogisk medarbejder med en videreuddannelse som coach og voksenpædagog. Også her skulle der tilknyttes et antal mentorer, som man forventer skal gennemføre en diplomuddannelse i løsningsfokuseret metode. Projektet i Vordingborg var på interviewtidspunktet fuldt bemandedt, med ansættelse af en projektleder og tre halvtidsansatte. Projektlederen havde erfaring med socialområdet i kraft af en tidligere ansættelse i kommunens børne- og ungeafdeling og jobcenter samt et lignende projekt for unge mødre i en anden kommune. De tre halvtidsansatte var en vejleder fra kommunens jobcenter, en sundhedsplejerske samt en ansat fra kommunens børne- og ungeafdeling.

Størstedelen af de projektmedarbejdere, der var ansat på undersøgelsestidspunktet, havde således arbejds erfaringer, der knytter sig til unge og sårbare mødre. Dette blev beskrevet som en stor fordel af projektlederne, både i forhold til rekruttering af deltagere, afvikling af konkrete indsatser og identifikation af relevante samarbejdspartnere.

MÅLGRUPPE OG BRUGERGRUPPE

I alle fire projekter opfattedes målgruppen som kendetegnet ved en bred vifte af sammensatte og komplekse problemstillinger.

Ifølge projektlederen i Odense er det typisk for denne gruppe unge mødre, at de mangler uddannelse, er på kontanthjælp, kommer fra belastede familier med eksempelvis alkoholproblemer og psykisk sygdom, har ustabile og mange skiftende parforholdsrelationer og har dårlig eller ingen kontakt til børnenes fædre. De unge mødre har dårlige erfaringer med uddannelsessystemet og har ofte oplevet manglende interesse fra deres forældre i forhold til skolegang. Flere af deltagerne havde desuden været med i Mødrehjælpens lokale projekt og/eller været henvist til kommunens familiehus.

Projektlederen fra Randers beskrev målgruppen i tilsvarende vendinger: Brugere er ofte enlige, har ringe socialt netværk, har haft en vanskelig opvækst (fx vold og overgreb i familien), har skiftende kærester, har studievanskeligheder, mangler støtte fra familien – og der er ofte allerede en social sag på barnet.

Projektet i Ringsted havde på undersøgelsestidspunktet endnu ikke fuldt overblik over den kommende brugergruppe. Projektbeskrivelsen nævner unge mødre med en børnesag på deres barn, mødre uden

uddannelse eller beskæftigelse, mødre, der selv har haft en udsat barndom med svage forældrerelationer og mødre med svagt netværk.

Alle projekterne henvender sig således til unge mødre med betydelige sociale vanskeligheder, men projektet i Vordingborg fremstår som det projekt, der medtager de hårdest belastede unge mødre. Deltagerne blev af projektlederen karakteriseret som de meget sårbare piger, der allerede er velkendte i forvaltningssystemet, fx på grund af forældres og egne misbrugsproblemer. Det er unge mødre, som typisk er på langvarig overførselsindkomst, lever i ustabile parforhold og døjer med psykiske problemer. Projektlederen pegede desuden på, at man via sundhedsplejerskerne kommer i kontakt med stærkt belastede unge mødre, som jobcenteret ikke kender. Denne gruppe blev beskrevet som en særligt vanskelig gruppe at nå med en støttende indsats.

Interviewrunden viste, at projekterne adskilte sig en del fra hinanden i forhold til, hvilke unge man inkluderer i brugergruppen, og dermed hvilke problemtyper man forventer at arbejde med. Projekterne i Odense og Ringsted modtog som udgangspunkt ikke diagnosticerede psykisk syge og personer med aktivt misbrug, men ville i stedet forsøge at henvise disse unge til anden behandling. I Odense var det en forudsætning, at de unge mødre selv erkendte deres problemer, og at de var villige til at arbejde med problemerne. Der blev desuden fokuseret på mødre med børn i alderen 1-3 år, mens man havde fravalgt at arbejde med unge gravide, da fødsel og barsel ville betyde, at de ikke ville kunne nå at deltage tilstrækkeligt længe i projektet. I Randers var der ikke fastlagt bestemte kriterier for, hvor hårdt belastede brugerne måtte være. Det afgørende var, at de unge mødre var motiverede for at uddanne sig. Projektet i Vordingborg skilte sig ud ved at medtage forholdsvis hårdt belastede unge mødre. Eksempelvis kunne man inddrage misbrugere, bl.a. i kraft af et samarbejde med et misbrugscenter.

Projekterne varierede også i forhold til graden af inddragelse af de unge mødres børn og kæresten. I Odense opfattede man de unge mødres børn samt børnenes fædre som sekundære målgrupper. Børnene var ikke med i selve gruppeforløbene, men projektet omfattede arbejde med mor-barn-relationer i eget hjem. Projektet åbnede også op for, at man kunne inddrage børnenes fædre, fx via parterapi. Randers havde primært fokus på mor og barn, men var åbne for at inddrage det øvrige netværk, hvis dette viste sig hensigtsmæssigt. I Ringsted håbede man at få involveret fædrene, men det var endnu for tidligt at sige noget konkret

om, hvordan dette skulle foregå. I Vordingborg deltog børnene i gruppe-møderne en gang om ugen, mens de var i dagtilbud de øvrige dage, da projektet retter sig mod, at mødre kommer i uddannelse. Planen var også her at inddrage børnenes fædre, sandsynligvis via fædresamtaler.

Rekrutteringen af deltagere foregår typisk via projekternes samarbejdspartnere og de kommunale forvaltninger. I alle fire projekter gav man udtryk for, at det var relativt uproblematisk at rekruttere deltagere, især fordi målgruppen i forvejen var kendt af enten projektmedarbejdere, forvaltninger eller samarbejdspartnere. Tabel 6.3 viser en oversigt over de kilder, som projektlederne omtalte som centrale for at fremskaffe information om deltagerne og rekruttering af dem. Tabellen giver ligeledes et overblik over projekternes visitationsprocedurer.

TABEL 6.3

Rekrutteringskilder og visitationsprocedurer i projekterne med ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre.

Kommune	Kilder til rekruttering af deltagere	Typisk visitationsprocedure
Odense	Projektmedarbejdernes professionelle netværk (bl.a. Mødrehjælpen)	Forsamtale med deltagelse af projektleder, den unge mor og hendes sagsbehandler
Randers	Samarbejdspartnere – VUC, SOSU og daginstitutioner	Den endelige udvælgelse af deltagere foretages af projektets leder/ medarbejdere
Ringsted	Sundhedsplejerskerne	Visitationsgruppe bestående af projektlederen, en projektmedarbejder samt ledere fra jobcenteret og Børn og Ungerådgivningen
Vordingborg	Sundhedsplejerskerne, Børn- og Ungeafdelingen, jobcenteret (herunder Ungeafdelingen og Integrationsafdelingen)	Børn- og Ungeafdelingen, sundhedsplejersken og jobcenteret visiterer, og projektgruppen udvælger deltagerne herfra

Tabel 6.4 viser en oversigt over målgruppen for projekterne i forhold til antal og aldersfordeling.

TABEL 6.4

Antal deltagere i projekterne med ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre og deltagernes alder.

Kommune	Projekttitel	Målgruppe/alder (år)		Antal (mødre)	
		Forventet	Aug.-sep. 2010	Forventet i hele perioden (2010-2013)	Forventet ved opstart (aug.-sep. 2010)
Odense	Dagkollegiet for unge mødre	Op til 25	20-25	48	8
Randers	Studiemødregrupper	Op til 25	20-25	95	8
Ringsted	Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre	Op til 25	p.t. uklart	90	12-20
Vordingborg	Bryd den sociale arv	15-25	17-24	50	10

ØKONOMI OG FORANKRING

Projekternes samlede budget over den 4-årige indsatsperiode varierer mellem 3.340.285 kr. og 8.996.539 kr. (jf. tabel 6.5).

TABEL 6.5

De budgetmæssige rammer for projekterne med ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre.

Kommune	Projekttitel	Samlet budget (kr.)
Odense	Dagkollegiet for unge mødre	8.711.050
Randers	Studiemødregupper	4.744.196
Ringsted	Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre	8.996.539
Vordingborg	Bryd den sociale arv	3.340.285

Finansieringsformen varierer en del fra projekt til projekt. Projektet i Odense er udelukkende baseret på puljemidlerne. I Randers finansieres selve indsatsen af puljemidlerne, mens kommunen bidrager med lokaler og ledelse. I Ringsted bidrager kommunen til betalingen af husleje, løn og vedligeholdelse, og man overvejede endvidere på projektet at søge sponsorater, både i form af støttekroner og af ting, der kunne benyttes til aktiviteter og arrangementer. I Vordingborg står kommunens jobcenter for betaling af en virksomhedskonsulent og en sundhedsplejerske, ligesom jobcentret finansierer vejlederfunktionen for de unge mødre med en halvtidsstilling. Alle andre udgifter finansieres af puljemidlerne.

FAGLIGE INDIKATORER

Forsøgsprojekterne under 'Lige Muligheder' måles på en række faglige eller indholdsmæssige indikatorer, som indgår i den løbende evaluering (via projekternes årlige indtastninger i M&E-systemet). For initiativet 'Unge, enlige og sårbare mødre' er målepunkterne for de tre temaer ikke endeligt fastlagt endnu, men vi forventer at inddrage følgende indikatorer:

- *Målgrupper*: det samlede antal deltagere, deltagernes alder og etnicitet, fordelingen af deltagere i forhold til familie-, uddannelses- og bolig-mæssig situation, inklusions- og eksklusionskriterier for deltagelse samt inddragelse af sekundære målgrupper (fx de unge mødres børn

samt børnenes fædre). Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at den sårbarhed, som kendetegner deltagerne, ikke blot er knyttet til det at være ung og enlig mor, men også har en social og mere diffus komponent. Det er derfor væsentligt at få afklaret de fællestræk og forskelligheder, der kendetegner de unge mødre på tværs af de enkelte projekter.

- *Aktiviteter*: karakteren af de benyttede indsatsstyper, varighed af deltagesforløb, intensitet i deltagelse (mødehyppighed). Baggrunden for valg af disse indikatorer er, at projekterne arbejder med flere modeller for samtaleforløb, og at det er væsentligt at få afdækket variationen, ikke mindst i forhold til effektevalueringen. Nogle steder er indsatsen fx et aktiveringsforløb for de unge mødre, hvilket gør intensiteten væsentligt højere end i andre projekter, hvor indsatsen mere har karakter af traditionelle mødregruppeaktiviteter.
- *Mål/målopfyldelse*: i hvilken grad projektet opnår de opstillede mål og delmål, hvorvidt mål er blevet ændret/justeret undervejs, i hvilken grad deltagerne færdiggør de planlagte forløb, i hvilken grad projektet medfører positive (eller negative) forandringer i målgruppen, i hvilken grad deltagerne kommer i/fastholdes i uddannelsesforløb, beskæftigelse og stabile boligforhold. Hensigten med disse indikatorer er at konstatere, om projektet som helhed udvikler sig efter planen. Det er særligt interessant at afdække, om man kan spore systematiske forskelle i målopfyldelsen mellem de projekter, som arbejder med en obligatorisk indsats (aktiveringsforløbene), og de mere lavintensive samtalegrupper.

DET VIDERE PROJEKTFORLØB

Målet med denne rapport har været at give et samlet overblik over de forsøgsprojekter inden for fem initiativer, som er iværksat i 2009-2010 under regeringens handlingsprogram 'Lige Muligheder'. I alt 40 projekter i kommuner og organisationer har modtaget midler til at gennemføre sociale indsatser over for udsatte børn og unge, og 39 af disse er aktuelt i drift. Projekterne fordeler sig inden for de fem initiativer på følgende måde:

- Efterværn til tidligere anbragte unge: 10 projekter
- 24-timers kontaktordning for unge: 7 projekter
- Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge: 12 projekter
- Sociale viceværter i ungdomsboliger: 6 projekter
- Ambulante tilbud for unge, enlige og sårbare mødre: 4 projekter.

Rapporten danner grundlag for den videre evaluering på flere måder. For det første bidrager den til at fastlægge indikatorer eller målepunkter for den løbende evaluering, som vedrører projekternes udvikling over tid. Målepunkterne er afsat for den opfølgning på projektvirksomheden, som finder sted gennem hele projektperioden. Den løbende evaluering varetages af COWI A/S, men det er projekterne selv, som årligt indtaster oplysninger i et elektronisk monitorerings- og evalueringsprogram

(M&E-systemet). Indikatorerne vedrører følgende overordnede målepunkter:

- Målgrupper
- Aktiviteter
- Mål/målopfyldelse
- Bemanning og ledelse
- Tidsplan
- Økonomi.

For det andet fungerer rapporten som et afsæt for den effektevaluering, som SFI – Det Nationale Forskningscenter for velfærd gennemfører af indsatserne under de fem initiativer. Oprindeligt var tanken, at det var muligt at benytte et fælles overordnet evalueringsdesign for alle forsøgsprojekterne. Dette har imidlertid vist sig ikke at være muligt set i lyset af variationen mellem projekterne, både inden for hvert enkelt af de fem initiativer og på tværs af dem. I stedet har det været nødvendigt at udvikle specifikke evalueringsdesign for hvert initiativ. For de tre initiativer, som blev igangsat i 2009 ('Efterværn til tidligere anbragte unge', '24-timers kontaktordninger for unge' og 'Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge'), er design for effektevalueringen færdigudviklet, og dataindsamlingen påbegyndt i 2010. I forhold til de sidste to initiativer, som først er kommet i drift i sidste halvdel af 2010 ('Sociale viceværter i ungdomsboliger' og 'Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre'), er evalueringsdesign under udvikling. De specifikke undersøgelsesmetoder vedrørende effektmåling og effektvurdering præsenteres i en særskilt rapport senere i 2011.

Når de evalueringsmetodiske spørgsmål er endeligt afklaret, går evalueringen ind i en mere 'driftsorienteret' fase med fokus på en række forskellige typer dataindsamlinger og de opgaver, som knytter sig hertil. Desuden vil der være tilbagevendende kontakt til forsøgsprojekterne i relation til den løbende evaluering, fx i forhold til projekternes indberetning i M&E-systemet, interview med projektledere om fremdriften i projekterne samt afholdelse af udviklingsseminarer for de projektansatte. Når projektperioden for visse af forsøgsprojekterne nærmer sig sin afslutning i løbet af 2012, påbegyndes den væsentligste analysefase i evalueringen. Vi igangsætter her analyser med henblik på effektmåling og

effektvurdering af indsatserne, som senere følges op af evalueringens sidste del, den samfundsøkonomiske analyse.

LITTERATUR

- Bakketeig, E. & E. Backe-Hansen (2008) (red.): *Forskningskunnskap om ettervern*. Oslo: Nova – Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Rapport nr. 17/08.
- Egelund, T., P.S. Christensen, T.B. Jakobsen, T.G. Jensen & R.F. Olsen (2009): *Anbragte børn og unge. En forskningsoversigt*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:24.
- Jakobsen, T.B., I. Hammen & L. Steen (2010): *Eftervern – støtte til tidligere anbragte unge. Midtvejs evaluering af forsøg med eftervern under handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 10:31.
- Regeringen (2006): *Lige muligheder for alle børn og unge. Regeringens strategi til at bekæmpe negativ social arv*. København: Socialministeriet.
- Regeringen (2007): *Lige muligheder. Styrkede personlige ressourcer og social sammenhængskraft*. København: Socialministeriet.
- Socialministeriet (2007): *Aftale om satspuljen på det sociale område 2008-2011 (2007): Udmøntning af satsreguleringspuljen for 2008. Delaf-tale for det sociale område*. København: Socialministeriet.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2010

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 10:01 Henriksen, A.C.: *Coaching af sygedagpengemodtagere. En pilotundersøgelse med eksperimentelt design.* 69 sider. ISBN: 978-87-7487-961-9. Kr. 70,00.
- 10:02 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H. & Jensen, V.M.: *Introduktion til dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 1.* 97 sider. ISBN: 978-87-7487-962-6. Kr. 100,00.
- 10:03 Christensen, E.: *Grønlandske børn i Danmark.* 87 sider. ISBN: 978-87-7487-963-3. Kr. 90,00.
- 10:04 Henriksen, A.C.: *Veje til beskæftigelse. En kvalitativ undersøgelse af indsatser over for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.* 132 sider. ISBN: 978-87-7487-964-0. Kr. 130,00.
- 10:05 Gensby, U. & Thuesen, F.: *På vej mod job efter en arbejdsskade. En evaluering af arbejdsskadestyrelsens Fastholdelsescenter.* 128 sider. ISBN: 978-87-7487-965-7. Kr. 120,00.
- 10:06 Egelund, T., Jakobsen, T.B., Hammen, I., Olsson, M. & Høst, A.: *Sammenbrud i anbringelser af unge. Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag.* 376 sider. ISBN: 978-87-7487-966-4. Kr. 375,00.

- 10:07 Bach H.B. & Henriksen A.C.: *Gravidens sygefravær*. 126 sider. ISBN: 978-87-7487-967-1. Kr. 130,00.
- 10:08 Bach H.B.: *Gravid og Fængselsbetjent*. 36 sider. ISBN: 978-87-7487-968-8. Netpublikation.
- 10:09 Madsen, M.B, Holt, H., Jonassen, A.B. & Schademan, H.K.: *Kvinder og mænd i den offentlige sektor. Karrieremonstre, lederønsker og ledermuligheder*. 274 sider. ISBN: 978-87-7487-969-5. Kr. 270,00.
- 10:10 Larsen, M.: *Lønforskelle mellem kvinder og mænd i 2007. Analyser for lønkommissionen*. 86 sider. ISBN: 978-87-7487-970-1. Kr. 90,00.
- 10:11 Thuesen, F.: *Ledelsen og motivation i den offentlige sektor. Et litteraturstudium*. 100 sider. ISBN: 978-87-7487-971-8. Kr. 100,00.
- 10:12 Deding, M. & Holt, H. (red.): *Hvorfor har vi lønforskelle mellem kvinder og mænd? En antologi om ligeløn i Danmark*. 246 sider. ISBN: 978-87-7487-972-5. Kr. 250,00.
- 10:13 Knudsen, L. & Nielsen, V.L.: *Effekten af kommunernes forebyggende foranstaltninger for unge. Forebyggende foranstaltninger i eget miljø sammenlignet med anbringelse uden for hjemmet*. 152 sider. ISBN: 978-87-7487-973-2. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 10:14 Lausten, M., Hansen, H. & Albæk Nielsen, A.: *Udsatte børnefamilier i Danmark*. 212 sider. ISBN: 978-87-7487-976-3. Netpublikation.
- 10:15 Christensen, G., Mikkelsen, M.F., Pedersen, K.B. & Amilon, A.: *Boligsociale indsatser og buslejestøtte. Kortlægning og programevaluering af Landsbyggefondens 2006-10-pulje*. 164 sider. ISBN: 978-87-7487-977-0. Vejledende pris 160,00 kr.
- 10:16 Bengtsson, S., Mateu, N.C. & Høst, A.: *Blinde børn – integration eller isolation? Blinde børns trivsel og vilkår i hjemmet, fritiden og skolen*. 136 sider. ISBN: 978-87-7487-978-7. Vejledende pris 140,00 kr.
- 10:17 Bengtsson, S., Mateu, N.C. & Høst, A.: *Blinde og stærkt svagsynede. Barrierer for samfundsdeltagelse*. 122 sider. ISBN: 978-87-7487-979-4. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 10:18 Ellerbæk, L.S. & Thuesen, F.: *Projekt arbejdsplads for højtuddannede. Følgforskning for Region Midtjylland*. 99 sider. ISBN: 978-87-7487-980-0. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:19 Jakobsen, V. & Ellerbæk, L.S.: *Løn- og arbejdsforhold for kvinder og mænd i kokkefaget*. 71 sider. ISBN: 978-87-7487-981-7. Netpublikation.

- 10:20 Ottesen, M.H., Andersen, D., Nielsen, L.P., Lausten, M. & Stage, S.: *Børn og unge i Danmark. Velfærd og Trivsel 2010*. 155 sider. ISBN: 978-87-7487-982-4. Vejledende pris: 260,00 kr.
- 10:21 Kofod, J.E., Benwell, A.F., Kjær, A.A.: *Hjemvendte soldater. En interviewundersøgelse*. 76 sider. ISBN: 978-87-7487-983-1. Netpublikation.
- 10:22 Lausten, M, Mølholt, A.-K., Hansen, H., Heiner Schmidt, L. & Aaquist, M.: *Forebyggende foranstaltninger 0-4 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 2*. 184 sider. ISBN: 978-87-7487-984-8. Vejledende pris: 195,00 kr.
- 10:23 Christensen, E., Lindstrøm, M. & Mølholt, A.-K.: *Efterværn for voldsudsatte kvinder. Krisecentrenes støtte og hjælp til kvinder, som flytter fra centrene*. 95 sider. ISBN: 978-87-7487-985-5. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:24 Jensen, V.M. & Nielsen, L.P.: *Vejle til ungdomsuddannelse 1. Statistiske analyser af folkeskolens betydning for unges påbegyndelse og gennemførelse af en ungdomsuddannelse*. 211 sider. ISBN: 978-87-7487-986-2. Netpublikation.
- 10:25 Espersen, L.D.: *Bekymrende identiteter. Ph.d.-afhandling*. 260 sider. ISBN: 978-87-7487-987-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:26 Høgelund, J., Tørslev, M.K. & Weibel, K.: *Sygemeldte og fortidspensionister med handicap. Jobcentermedarbejderes perspektiver på jobcentrenes indsats*. 101 sider. ISBN: 978-87-7487-986-6. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:27 Lyk-Jensen, S.V., Jacobsen, J. & Heidemann, J.: *Soldater – før, under og efter udsendelse. Et litteraturstudie*. 92 sider. ISBN: 978-87-7487-989-3. Netpublikation.
- 10:28 Thuesen, F., Holt, H., Jensen, S. & Brink Thomsen, L.: *Virksomheders sociale engagement*. 172 sider. ISBN: 978-87-7487-990-9. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 10:29 Jakobsen, V. & Liversage, A.: *Køn og etnicitet i uddannelsessystemet. Litteraturstudier og registerdata*. 175 sider. ISBN: 978-87-7487-991-6. Vejledende pris: 176,00 kr.
- 10:30 Christoffersen, M.N.: *Børnemishandling i hjemmet*. 120 sider. ISBN: 978-87-7487-992-3. Netpublikation.
- 10:31 Jakobsen, T.B., Hammen, I. & Steen, L.: *Efterværn – støtte til tidligere anbragte unge*. 94 sider. ISBN: 978-87-7487-993-0. Vejledende pris: 90,00 kr.

- 10:32 Korzen, S., Fisker, L. & Oldrup, H.: *Vold mod børn og unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever*. 127 sider. ISBN: 978-87-7487-994-7. Netpublikation.
- 10:33 Mateu, N.C.: *Hjælpeinjen for spilleafhængige. Kortlægning af telefonsamtaler i Danmark og Norge i perioden 2008-2009*. 50 sider. ISBN: 978-87-7487-995-4. Netpublikation.
- 10:34 Egelund, T., Jakobsen, T.B. & Steen, L.: *"Det er jo min familie!" Beretninger fra børn og unge i slægtspleje*. 126 sider. ISBN: 978-87-7487-996-1. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 10:35 Christensen, E.: *Alkoholproblemer og partnervold*. 48 sider. ISBN: 978-87-7487-997-8. Vejledende pris: 50,00 kr.
- 11:01 Liversage, A., Jakobsen, V. & Rode Hansen, I.: *"Det var ikke nemt, men jeg klarede det!" Interviewundersøgelse med etniske minoritetskvinder om uddannelse*. 156 sider. ISBN: 978-87-7119-000-7. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 11:02 Filges, T. & Holt, H.: *AC-arbejdskraft i den vestlige del af Region Midtjylland. Muligheder og barrierer*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-001-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:03 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H., Heiner Schmidt, L. & Aaquist, M.: *Forebyggende foranstaltninger 5-9 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 3*. 184 sider. ISBN: 978-87-7119-002-1. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 11:04 Jacobsen, J. & Lindstrøm, M.: *Lokal integration af førtidspensionister*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-003-8. Vejledende pris: 110 kr.
- 11:05 Deding, M. (red.): *Forskning om tvang i misbrugsbehandling. En kortlægning foretaget af SFI Campbell*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-004-5. Netpublikation.
- 11:06 Oldrup, H., Lindstrøm, M. & Korzen, S.: *Vold mod førskolebørn. Praksis og barrierer for opsporing og underretning*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-005-2. Netpublikation.
- 11:07 Christensen, E.: *Væk fra Grønland. Udsatte grønlandere, der er flyttet til Danmark med deres børn*. 88 sider. ISBN: 978-87-7119-006-9. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:08 Thomsen, L.B. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2010*. 140 sider. ISBN: 978-87-7119-007-6. Vejledende pris: 140,00 kr.

- 11:09 Bengtsson, S., Hansen, H. & Røgeskov, M.: *Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier. Den første kortlægning i Norden*. 108 sider. ISBN: 978-87-7119-008-3. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 11:10 Vitus, K. & Kjær, A.A.: *PSP-samarbejdet. En kortlægning af PSP-Frederiksberg, Odense, Amager og Esbjerg*. 201 sider. ISBN: 978-87-7119-009-0. Netpublikation.
- 11:12 Andersen, D., Thomsen, R., Langhede, A.P., Albæk Nielsen, A. & Toft Hansen, A.: *Skolernes samarbejde. Kortlægning af skolernes kontakt med kommunale forvaltninger og andre institutioner*. 249 sider. ISBN: 978-87-7119-011-3. Netpublikation.
- 11:14 Christoffersen, M.N. & Hammen, I.: *ADHD-indsatser. En forskningsoversigt*. 129 sider. ISBN: 978-87-7119-013-7. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 11:15 Oldrup, H., Korzen, S., Lindstrøm, M. & Christoffersen, M.N.: *Vold mod børn og unge. Hovedrapport*. 95 sider. ISBN: 978-87-7119-014-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:18 Böcker Jakobsen, T., Posselt Langhede, A. & Sørensen, K.: *Lige muligheder – støtte til udsatte børn og unge. Evalueringsrapport 1: Beskrivelse af igangsatte forsøgsprojekter*. 87 sider. ISBN: 978-87-7119-016-8. Netpublikation.
- 11:20 Knudsen, L. & Egelund, T.: *Effekter af slægtspleje. Slægtsanbragte børn og unges udvikling sammenlignet med plejebørn fra traditionelle plejefamilier*. 161 sider. ISBN: 978-87-7119-019-9. Vejledende pris: 160,00 kr.

LIGE MULIGHEDER – STØTTE TIL UDSATTE BØRN OG UNGE

EVALUERINGSRAPPORT 1: BESKRIVELSE AF IGANGSATTE FORSØGSPROJEKTER

Denne rapport er første led i en fælles evaluering af fem initiativer under handlingsprogrammet 'Lige muligheder': Efterværn til tidligere anbragte unge, Netværk og samtalegrupper for sårbare børn og unge, 24-timers kontaktordning for unge, Sociale viceværter i ungdomsboliger og Ambulante tilbud til unge, enlige og sårbare mødre. I alt beskriver rapporten 40 forsøgsprojekter, der er igangsat i 2009-2010.

Rapporten giver et overblik over, hvordan forsøgsprojekterne er udformet ved projektstarten, og fungerer som grundlag for den videre evaluering. Datakilderne er de deltagende kommuner og organisationers egne projektbeskrivelser, telefoninterview med projektlederne samt indhentet viden om konkrete lokale forhold.

Evalueringen gennemføres for Servicestyrelsen af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd og COWI A/S.